

18/7/2011

MYTYL-
TYLTYL
PRO ZML

MEESTERSTUK,

DE AFSTEMMING VAN DE COMPETENTIES BIJ DE UITSTROOM
VAN DE LEERLINGEN MYTYL-TYLTYL PRO ZML

... 'De Blauwe Vogel' ...

Door: Ancella Blom
studentnummer: 2150995

Fontys Master Special Educational Needs
WEC opleiding Cluster 3

Studiebegeleidster: Annelies Akker

Voor de liefde van mijn leven,
Mijn steun en toeverlaat.

Ook voor de kinderen,
en mijn ouders
De ontspanning- en supportgroep.

Inhoudsopgave

Leeswijzer.....	4
Introductie	5
Hoofdstuk 1, leerlijnen en competenties.....	20
1.1 Wet passende kwalificaties.....	10
1.2 Wetsvoorstel kwaliteitsverbetering VSO	10
1.3 Deelvragen.....	10
Hoofdstuk 2, theorie en literatuur.....	24
2.1 Eindtermen regulier onderwijs	13
2.2 Wet passende kwalificaties.....	13
2.3 Competenties praktijkonderwijs	15
2.4 Het onderwijscontinuüm van CED	15
Hoofdstuk 3, onderzoeksmethode	41
3.1 Methode onderzoek.....	20
3.2 Onderzoek.....	20
Hoofdstuk 4, dataverzameling	24
4.1 Onderbouwing interview	24
4.2 Het interview.....	25
4.3 Dataverzameling	30
Hoofdstuk 5, data-analyse	41
5.1 Analyse algemene informatie	41
5.2 Analyse competenties per onderzoeksgroep	41
5.3 Conclusies van de open vragen 3, 4, 5 en 6.....	42
5.4 Het antwoord op de onderzoeksvraag	44
Hoofdstuk 6, evaluatie	49
6.1 Evaluatie van het onderzoeksproces	49
6.2 Evaluatie van mijn studieproces	50
6.3 Mijn persoonlijke proces	50
Nawoord.....	53
Literatuurlijst	54
Bijlage.....	55

Leeswijzer

In het voor u liggende meesterstuk wordt in zes hoofdstukken het onderzoek behandeld. Dit onderzoek betreft de aansluiting van de aangeboden leerlijnen in het praktijkonderwijs ZML (Zeer Moeilijk Lerenden bij de MYTYL -lichamelijke beperking- TYLTYL -meervoudige beperking- van Heliomare Onderwijs), bij de competenties die de leerlingen moeten hebben bij de verschillende vormen van dagbesteding.

In de introductie leest u een persoonlijk stuk over mijn intrede in het (speciaal) onderwijs en de redenen waarom ik dit onderzoek ben gestart.

Vervolgens leest u in hoofdstuk 1 de onderzoeksvraag en de daarbij behorende aanleiding. Ook komen hier de deelvragen aan bod om tot een gedegen onderzoek te komen.

Hoofdstuk 2 beschrijft een theoretische onderbouwing van de verschillende onderdelen. Competenties, wet op passende kwalificaties en het onderwijscontinuüm komen onder andere aan de orde.

De onderzoeksmethodologie, in mijn geval het actieonderzoek, leest u in hoofdstuk 3, en de data die hierna verzameld is staan beschreven in hoofdstuk 4.

De antwoorden, de data analyse is uitgewerkt in hoofdstuk 5. In dit hoofdstuk worden relaties gelegd met de literatuur en worden conclusies getrokken.

In hoofdstuk 6 evalueer ik het onderzoek. Dit is weer een meer persoonlijk stuk.

Tot slot het nawoord, literatuurlijst en de bijlage.

Tussen de hoofdstukken door leest u kleine delen uit het sprookjestoneelstuk “*De Blauwe Vogel*”. Geschreven door de in Gent geboren Franse schrijver Maurice Maeterlinck. (1908). Het is de bron van de herkomst van de naam Mytyl en Tylyl.

De hoofdpersonen zijn de jongen Tylyl en zijn zusje Mytyl. De beide kinderen ontmoeten in hun droom een fee. Die vertelt dat ze een ernstig ziek kind heeft dat heel graag de blauwe vogel wil hebben. Tylyl en Mytyl bieden aan om die vogel te gaan zoeken. Zij beginnen een moeilijke speurtocht, langs verleden, heden en toekomst.

Als Tylyl en Mytyl de volgende morgen ontwaken zien zij hun omgeving met heel andere ogen. Zelfs de tortelduif van Tylyl ziet er schitterend blauw uit. Tylyl schenkt zijn kostbare bezit met liefde aan het zieke kind van hun nicht. Als het meisje de vogel krijgt is dit voor haar zo overweldigend, dat de vreugde haar geheel geneest. Het sprookje eindigt met het ontsnappen van de geluksbrengende vogel. Tylyl richt zich tot het publiek met het dringende verzoek de vogel terug te brengen, omdat zij hem hard nodig hebben om anderen gelukkig te maken.

Ik wens u veel leesplezier!
Ancella Blom

Introductie

‘Als ik groot ben word ik juf!’

Na één week op de basisschool bij de juf van de eerste klas, wist ik het zeker:

‘Als ik groot ben word ik juf!’

Juf is, nog altijd, een excentrieke vrouw. Spierwit haar, gitzwarte ogen, fel rode lippenstift, altijd zwarte kleding en een hart van goud. Zij woont met haar man pal naast het schoolgebouw in het kleine dorp, waar ik de basisschool heb doorlopen. Het was een fijne periode. De klasgenootjes, de leerkrachten, mijn ouderlijke woning aan de overkant van de straat. Gevoelens van vertrouwen, veiligheid, genieten, rust. Jan is de zoon van de juf. Hij is iets ouder dan ik ben, en is ter wereld gekomen met een zware lichamelijke en verstandelijke handicap als gevolg van zuurstoftekort tijdens de geboorte. Ik vind hem geweldig! Hij was tijdens zijn vakanties of vrije dagen vaak met juf mee naar school. In de klas speelden wij met Jan en reden hem vol trots in de rolstoel over het schoolplein.

Na de MAVO zocht ik een MBO gericht op werken met kinderen. Het werd de MDGO agogisch werk. De sfeer was erg gezellig. Zo gezellig dat ik het gevoel had dat ik de enige was die de lessen serieus nam. De vakken vond ik woest interessant. Psychologie, pedagogiek. Het had mijn aandacht, deze kant wilde ik op. Stagelopen op Leekerweide, een woongroep voor verstandelijk gehandicapten, vond ik leuk. Deed vaak activiteiten met de bewoners en maakte plannetjes om hen iets te leren of te laten ervaren. De volgende stage was op een school voor in ontwikkeling bedreigde kleuters (IOBK) Al snel mocht ik een lesje geven, de kring draaien, verslagen schrijven, gymactiviteiten bedenken en uitvoeren, taal-, lees- en schrijf oefeningen met de leerlingen doen. Dit was het voor mij.

Door de goede ervaring op het speciaal onderwijs ben ik, zonder twijfel, de PABO gaan doen in Amsterdam. De beroepsgerelateerde vakken interesseerden mij. Ik heb hard moeten werken, het was voor mij een pittig niveau en vooral veel. Verslagen schrijven, werkstukken maken, lesopzetten en evaluaties. Inhoudelijk kon ik het goed aan.

Ik ben in die tijd ook op kamers gaan wonen. De keuze voor de PABO Amsterdam was een bewuste. Zelfstandig wonen, leren en werken in deze stad was een rijke ervaring. Tevens dacht ik, met mijn nogal rustige en bescheiden karakter, dat als ik de kinderen hier goed aan kon dat het mij overal wel zou gaan lukken. Dat bleek het geval. De stages hebben mij door de lesstof heen getrokken. Daar voelde ik dat ik op mijn plek was, juf wilde ik worden!

Het laatste jaar van de PABO ben ik gevraagd (betaald) leservaring op te doen. Een avondschoon voor moeilijk lerende jongeren en volwassenen zochten een leerkracht. Dit was voor mij een kans! Het individuele werken vond ik vooral mooi. Aansluiten bij leervraag van de leerlingen. Wat hebben zij nodig om hun leven te vergemakkelijken. Zo wilden leerlingen van rond de 17 jaar beginnen met autorijtheorie, dat konden zij goed gebruiken als extra referentie voor het vinden van een baan. Een leerling van

60 wilde nog altijd een keer leren lezen, het leek hem zo heerlijk samen met zijn vrouw een krantje te kunnen lezen in het weekend. Als dat bereikt kon worden, dan was onze gedeelde vreugde de kroon op mijn werk!

Na een jaar 'ervaring opdoen' in de avonduurtjes ben ik geslaagd voor de PABO. Ik verhuisde terug naar mijn oude omgeving. Meteen daarna ben ik gaan invallen in verschillende dorpsscholen. Katholieke scholen, kloosterscholen, openbare basisscholen. 's Avonds kon ik blijven bijklussen op 'mijn avondschool'.

Op een traditionele dorpsschool bleek voor langere tijd invalleerkracht nodig te zijn. Groep 7/8, ik heb het erg naar mijn zin gehad met de leerlingen. Alleen differentiëren was er niet aan de orde. Daar kon ik moeilijk mee omgaan. Ik heb na vijf jaar een overstap gemaakt naar een ervaringsgerichte basisschool, met veel differentiatie. Hoeken, thema's, projecten, kunst, spreekbeurten, excursies en veel buitenlessen en dat alles vanuit de ervaringsstroom van kinderen. Lekker doen, kinderen laten genieten van leren. Het sprak mij erg aan. Toch toen na acht jaar deze mooie school van directie wisselde, wisselde ik ook van baan.

Nog altijd was de avondschool het toetje van de werkdag. De omgang met deze bijzondere mensen doet mij goed. Heel goed. Zij leren van mij en ik van hen. Zij laten mij zien wat er werkelijk belangrijk is in het leven: eten, drinken, jezelf ontwikkelen, liefde en samenzijn. De basis! Waar maak ik mij dan toch allemaal zo druk om. Houden van, gewoon om wie je bent. Dat is waar het om gaat in het leven!

Ik ben mijn droom achterna gegaan. Volledig werken in het speciaal onderwijs, en ja als ik de keuze vrijheid heb... dan zet ik hoog in! Het liefst bij een MYTYL-TYLYL school! Ik ben daar gaan invallen. Liet al mijn vastigheid los. Het was een spannende en mooie tijd. Ik heb heel veel gezien en geleerd. Het ging zo hard allemaal. Kon voor langere tijd zwangerschapsverlof doen in groep 5/6. Genoten! Daarna was het stil.

De vaste plekken werden, mede door inkrimping, een stuk ingeperkt. Op het SO moesten een paar vaste collega's hun eigen klas verlaten. Een invaller, zoals ik, hadden ze echt niet meer nodig. 'Het VSO heeft nog een vaste plek', zei een collega tegen mij, 'Leerweg 2, zeer moeilijk lerenden. Vaste klas. Echt wat voor jou!'. Ik ben gaan kijken. De sfeer voelde als van mijn avondschooltje. De leerlingen zijn zalig, de collega's fijn. Het valt allemaal op zijn plek. Ik heb het ontzettend naar mijn zin! Ik ben waar ik zijn moet!

Het onderzoek:

Nu ik anderhalf jaar werk op deze afdeling zie ik dat het verschil tussen regulier en speciaal onderwijs groot is. Er zijn vele verschillen te noemen, maar ik wil het beperken tot de ene waar ik dit onderzoek naar doe. Dit onderzoek betreft het werken met leerlijnen in het speciaal onderwijs. Tot voor kort werkte men in het speciaal onderwijs met een curriculum, waarvan het opbrengstgericht werken nog redelijk nieuw is. Door het vernieuwde toezichtskader van de inspectie en de wet op passend onderwijs komt hier verandering in. Een grote volle map met leerlijnen ligt nu op ons ieder bureau, en de bedoeling is daar een keuze uit te maken en de vaardigheden van de leerling te volgen.

Ik ben van mening dat er een duidelijke weloverwogen keuze in leerlijnen gemaakt moet worden. Het afstemmen van de leerlijnen op de uitstroom van leerlingen moet goed zijn. In dit onderzoek worden de vormen van dagbesteding onderzocht, en gecheckt op de competenties die nodig zijn voor onze leerlingen, hun toekomstige werknemers. De uitkomst van dit onderzoek richt zich op de keuze van leerlijnen en de daarbij behorende vaardigheden.

Door mijn ervaring bij verschillende vormen van onderwijs en mijn betrokkenheid bij deze specifieke doelgroep, denk en bouw ik graag mee aan de ontwikkeling van een toekomstgerichte school. Waarvan leerlingen, als zij uitstromen, ook kunnen zeggen: **ik ben waar ik zijn moet!**

Ancella Blom

De Blauwe Vogel.

‘Bij het opgaan van het scherm liggen Tyltyl en Mytyl in diepen slaap in hunne bedjes. Moeder Tyl stopt hen voor het laatst nog eens in, bukt zich over hen heen, blijft een oogenblik naar hen staan kijken, en wenkt vader Tyl, die zijn hoofd door de even geopende deur steekt. Moeder Tyl legt haar vinger op haar mond om hem tot stilte te manen, en gaat dan op haar teenen de deur rechts uit, na de lamp te hebben uitgedaan. Een oogenblik blijft het tooneel donker, dan dringt er licht tusschen de retsen der luiken door en wordt langzaam aan sterker. De lamp op de tafel gaat van zelf weer branden. De twee kinderen schijnen wakker te worden en gaan in hun bedje op zitten.’

Uit het sprookjestoneelstuk *“De Blauwe Vogel”*,
Door Maurice Maeterlinck. (1908)

Hoofdstuk 1

'Leerlijnen en competenties'

Dit onderzoek gaat over de aansluiting van de aangeboden CED-leerlijnen in het praktijkonderwijs ZML (Zeer Moeilijk Lerenden bij de MYTYL-TYLTYL van Heliomare onderwijs), bij de competenties die de leerlingen moeten hebben bij de verschillende vormen van dagbesteding.

De CED-leerlijnen worden ingevoerd op praktijkonderwijs ZML. Het SLO (Stichting Leerplan Ontwikkeling) heeft een grote map vol leerlijnen aangeleverd. Daarin staat, per vak, per onderdeel en per leerjaargroep aangegeven waaraan gewerkt kan gaan worden en in welke volgorde. Het is niet de bedoeling dat alle leerlijnen in ons onderwijsaanbod terugkomen, maar dat er een keuze gemaakt wordt die past bij onze school, onze afdeling. Dat maakt het lastig. Er is behoefte aan duidelijkheid in de keuze. Op dit moment wordt de keuze 'willekeurig' gemaakt op basis van de talenten of voorkeuren van de leerkrachten. Dit resulteert in hele mooie lessen. Iedereen werkt hard en is betrokken. De processen die plaatsvinden zijn goed, het team staat open voor vernieuwing en de liefde voor de leerlingen is groot. Toch zou er een meer eenduidige lijn in kunnen komen, zodat er niet meer langs elkaar gewerkt wordt. Een duidelijke richting, waarin de lestijd en samenwerken aan één doel optimaal wordt benut.

Om in bezit te komen van een gedegen uitstroomprofiel, zijn de juiste leerlijnen, leergebieden en competenties belangrijk. Met de uitkomst van dit onderzoek maken de leerlingen een soepelere aansluiting naar hun eigen uitstroomprofiel. Daarbij is de keuze in leerlijnen en competenties voor de leerkracht belangrijk evenals de gestroomlijnde opbouw van het lesaanbod voor onder, via midden, naar bovenbouw. Door de uitkomst van dit onderzoek, wat zich voornamelijk zal richten op welke leerlijnen nodig zijn voor de uitstroom van leerlingen, zal er meer duidelijkheid komen in ons aanbod. Wellicht, maar dit is afhankelijk van de uitkomst, heeft het ook consequenties voor de keuze van methodes, rapportage, portfolio en/ of de onderwijsvorm. Toekomstgericht, dat is waar we naartoe moeten gaan werken. Dit onderzoek en de uitvoering hiervan werkt door naar de leerlingen, ons team en het management. De nieuwe stroom leerlingen en hun ouders merken dat de aansluiting van school naar werk soepel verloopt doordat de leerlingen over de vereiste competenties beschikken die nodig zijn voor het vervolgtraject naar de dagbesteding. De verschillende dagbestedingen krijgen beter toegeruste medewerkers. Voor ons team komt er duidelijkheid over de gekozen leerlijnen, aan welke doelen er gewerkt moet worden en welk middel daar het beste bij past. Het maakt de keuze van de lesvorm, zoals bijvoorbeeld theorie uit boekjes, praktijk door stage, hoekenwerk, zelfstandig werken met strategiekaarten of een combinatie van deze vormen, een stuk gemakkelijker. De teamleider gebruikt deze informatie om een beter overzicht te krijgen op de uitstroom van de leerlingen in het praktijkonderwijs ZML. Voor andere scholen voor praktijkonderwijs is dit onderzoek een hulp tijdens het invoeren van de wet op passende kwalificaties.

1.1 Wet passende kwalificaties.

Met de komst van de wet 'Passende Kwalificaties' heeft het voortgezet onderwijs drie uitstroomrichtingen gekregen, zodat voor werkgevers en vervolgopleidingen duidelijker is over welke competenties de leerlingen beschikken:

1. naar vervolgonderwijs
2. naar arbeid
3. naar (arbeidsmatige) dagbesteding.

Het praktijkonderwijs begeleidt leerlingen naar arbeid of naar (arbeidsmatige) dagbesteding.

1.2 Wetsvoorstel kwaliteitsverbetering VSO.

Op de site: <http://www.wetkwaliteitvso.nl/> staat de volgende informatie over dit wetsvoorstel:

'Dit wetsvoorstel wijzigt de Wet op de Expertisecentra met het oog op de kwaliteitsverbetering die in het (voortgezet) speciaal onderwijs nodig is. De wijzigingen hebben betrekking op het vergroten van de opbrengstgerichtheid van dit onderwijs in het algemeen en het inrichten van drie op de verschillende doelgroepen afgestemde uitstroomprofielen in het voortgezet speciaal onderwijs in het bijzonder. Dit met als doel om de kansen van leerlingen op maatschappelijke participatie te vergroten door:

- leerlingen zodanig op te leiden dat zij terug kunnen keren naar regulier onderwijs of een succesvolle overstap kunnen maken naar regulier vervolgonderwijs,
- leerlingen succesvol toe te leiden naar de arbeidsmarkt, indien mogelijk met een duurzaam arbeidscontract,
- leerlingen zo goed mogelijk voor te bereiden op vormen van dagbesteding.'

1.3. Deelvragen.

Vanuit mijn onderzoeksvraag:

'Welke competenties heeft de leerling van de mytyl-tyltyl PRO ZML nodig bij de aansluiting op de (verschillende vormen van) dagbesteding?'

Worden de volgende deelvragen behandeld:

1. Naar welke vormen van dagbesteding stromen onze leerlingen uit?
2. Welke competenties zijn nodig bij die (verschillende vormen van) dagbesteding? En welke competenties kunnen uit het aanbod van school? En waar kan er aanvulling plaatsvinden?
3. Welke leerlijnen worden er gebruikt in de bovenbouwgroepen van de PRO ZML? Op welke basis zijn zij gekozen en welke doelen / middelen hangen hier aan vast?
4. Is er een aanpassing nodig van de leerlijnen / doelen / middelen om een goede aansluiting te creëren?
5. Zo ja, welke aanpassing dan?

6. Welke gevolgen heeft dit voor het onderwijs?

Dit onderzoek bestaat uit twee delen, literatuuronderzoek en actieonderzoek. Literatuuronderzoek over de visie van de mytyl-tyltyl school, het team van PRO ZML, de leerlijnen, de competenties van de PRO ZML leerlingen op dit moment, de aansluiting op de dagbesteding en de vormen van dagbesteding.

Praktisch gezien zullen er bezoeken plaatsvinden bij de dagbesteding, interviews met leerlingen die school al verruilden voor een werkplek, interviews met de activiteitenbegeleiding van de dagbesteding op de verschillende vormen van dagbesteding.

Dit alles is nodig om een compleet beeld te krijgen van de huidige situatie, de wensen en aanpassingen en de uitvoering van dit plan. De planning is dat dit onderzoek klaar zal zijn rond juni 2011.

De Blauwe Vogel

‘Daar ze talmen met opendoen,
ziet men de klink vanzelf knarsend in de hoogte gaan;
de deur gaat op een kier open om toegang te verleen
aan een oud vrouwtje in het
groen gekleed en met een roode kap op het hoofd.
Ze heeft een bochel, is mank en heeft maar één oog; neus en kin zijn naar elkaar
toe gegroeid en ze leunt op een stok.
‘t Is niet twijfelachtig of het is een fee.

D e F e e:

*...den Blauwen Vogel moet ik absoluut hebben. Het is voor mijn
dochtertje, dat erg ziek is.*

T y l t y l

Wat scheelt haar?....

D e F e e:

*Dát weet niemand precies;
ze zou gelukkig willen zijn....’*

Uit het sprookjestoneelstuk “*De Blauwe Vogel*”
Door Maurice Maeterlinck. (1908)

Hoofdstuk 2

'Theorie en literatuur'

De volgende paragrafen behandelen theorie en praktijk die relevant zijn voor dit onderzoek. Van eindtermen, wet passende kwalificaties en competenties naar het onderwijscontinuüm.

2.1 Eindtermen regulier basisonderwijs.

Eindtermen, kerndoelen, leerlijnen en tussendoelen. Tot in detail, vakken en onderdelen van vakken, wordt vanuit het ministerie aangegeven wat de leerlingen moeten kennen en kunnen als zij de basisschool en voortgezet onderwijs volgen. Het SLO heeft deze doelen per vak en per leerjaargroep in opdracht van het ministerie opgesteld. De onderwijsinspectie controleert dit op de scholen.

De redenen voor deze duidelijke richtlijnen zijn (volgens de rijksoverheid, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2010) als volgt:

meer eenheid in het onderwijs;

- een beter en doelgerichter basisonderwijs;
- een verbetering van de aansluiting met het voortgezet onderwijs.

Juist deze laatste optie heeft mij geprikkeld. In dit onderzoek zoek ik de verbeterde aansluiting tussen het praktijkonderwijs ZML en de dagbesteding.

2.2 Wet passende kwalificaties.

Voor geïndiceerde leerlingen in het VO, MBO en VSO is deze richtlijn in de maak. Het SLO is op dit moment bezig met het uitwerken van de wet op 'Passende Kwalificaties'. De planning is dat deze in 2011 zal ingaan. De wet houdt in dat er onderscheid is gemaakt in drie uitstroombestemmingen binnen het VSO, (volgens een publicatie van het SLO, *'Passende Kwalificaties, een tussenrapportage van de werkgroepen'*, november 2009) namelijk:

- Een uitstroom naar vervolgonderwijs: mbo, hbo en wo.
- Toeleiding naar arbeid, al dan niet met erkende kwalificaties of certificaten (niveau 1 en / of 2 mbo of landelijk erkende branche certificaten).
- Toeleiding naar dagbesteding.

Het onderzoek richt zich voornamelijk op de laatste doelgroep. Dit is de groep waar ik mee werk op de mytyl-tytyl school, Praktijk Onderwijs ZML.

In de publicatie van het SLO, *'Passende Kwalificaties, een tussenrapportage van de werkgroepen'*, zijn voor de doelgroep 'toeleiding naar dagbesteding' vier thema's onderzocht en conclusies aan verbonden. Een aantal staan hieronder verkort weergegeven:

De werkgroep Passende Kwalificaties van het SLO (november 2009) concludeert onder andere het volgende:

Thema 1: De aansluiting tussen VSO en vervolg.

- De leeromgeving moet zo flexibel mogelijk worden aangepast aan de behoefte van de individuele leerling. ...

- Een variatie aan vormen van praktijkleren, leren op de werkplek, vormen van stages moet mogelijk zijn, binnen en / of buiten de school. ...
- De verhouding onderwijstijd op school vs. buitenschools praktijkleren moet flexibel zijn, zodat optimaal maatwerk geleverd kan worden. Want bij elke leerling past iets anders. ...
- De relatie tussen onderwijstijd binnen / buiten school kan dus ook variëren met de fase van opleiding (onderbouw hoofdzakelijk op school, bovenbouw meer tijd buiten school in leer, stagebedrijf)
- ....

Thema 2: De inhoud van het VSO en de Passende Kwalificaties.

- ....
- Een transitieplan voor iedere leerling moet wettelijk verplicht worden. De vormgeving van het transitieplan wordt overgelaten aan het veld, maar er kunnen (kwaliteits)eisen aan gesteld worden, zoals:
  - In dat transitieplan dient ook de ondersteuningsbehoefte bij werken, wonen en vrije tijd beschreven te worden.
  - Daarnaast vindt een 'warme overdracht' plaats van de vso-school/vo school naar de vervolgsituatie (onderwijs, werkplek, dagbesteding) en de daarbij betrokken ondersteuners.
  - Een monitoring na schoolverlaten dient plaats te vinden, waarbij uit ervaring van UWV blijkt dat er bij de meeste ex-leerlingen van het vso pas na 3 jaar sprake is van een gestabiliseerde situatie

Thema 3: Ontwikkelingsperspectief, voortgangsrapportages en verantwoording.

- ....

Thema 4: Afsluiting, certificering en transitie.

- ....
- Er is volledige overeenstemming dat een Passende Kwalificatie voor VSO-leerlingen bestaat uit een inhoudelijke kant en ondersteuningsbehoeften.
- Er was een grote overeenstemming dat een Passende Kwalificatie inhoudelijk samengesteld is uit:
  - Algemene competenties, gericht op arbeid (werknemerscompetenties).
  - Specifieke competenties, gericht op arbeid (vakvaardigheden).
  - Algemene competenties, gericht op burgerschap/maatschappelijke redzaamheid.
  - Specifieke competentie, gericht op burgerschap/maatschappelijke redzaamheid.
- Er is veel draagvlak voor de stelling: 'Passende Kwalificaties brengen in beeld, welke ondersteuning een geïndiceerde leerling nodig heeft om te functioneren:
  - Op de (beschermde) werkplek (en eventueel vervolgonderwijs)'.
    - In de vrije tijd, woonsituatie en maatschappij'.

2.3 Competenties Praktijkonderwijs.

Griffioen.A. (2002) geeft in 'Gewapend beton- op zoek naar een stevig fundament voor competentiegericht onderwijs.' de volgende definitie van competenties:

'Competenties zijn ontwikkelbare vermogens van mensen om in specifieke situaties die kennis, vaardigheden en attitudes aan te wenden die nodig zijn om adequaat gedrag te vertonen'.

Berlet.I. (2003) in 'Competenties van A en Z.' verwoordt het op deze manier:

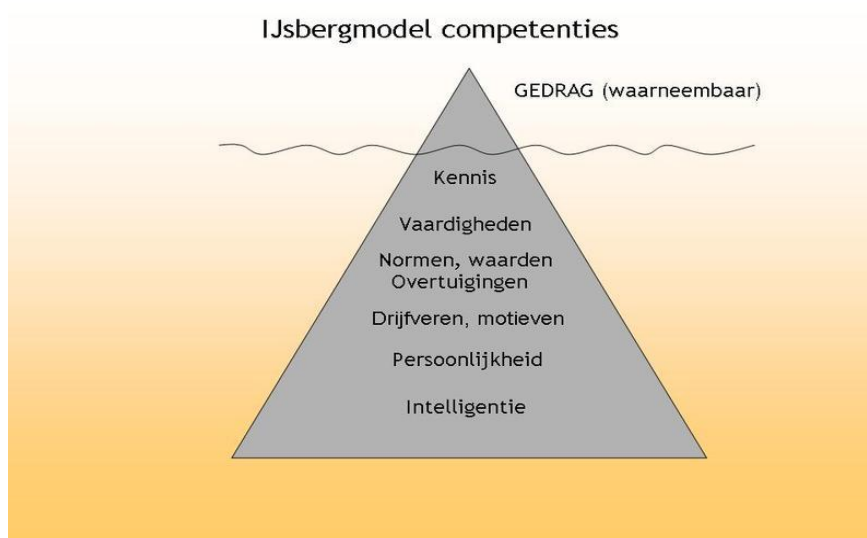
'een geïntegreerde set van kennis, vaardigheden en attitudes, waarmee een relevante opdracht in een maatschappelijke of beroepssituatie adequaat kan worden uitgevoerd.'

'Iemand weet wat hij moet doen, weet hoe hij dat moet doen en kan ook aangeven waarom dat zo moet'.

Leerlingen in het Praktijkonderwijs leren om zich een plek in de maatschappij te verwerven. Zij leren niet om het leren, zij leren te functioneren als burger, als werknemer. Leren in het praktijkonderwijs is leren in en van de praktijk. Leren door doen. Levensleren.

Het verwerven van competenties erop gericht is om op adequate wijze handelingen in het dagelijks leven en het werk te verrichten. Om in een specifieke situatie op een juiste manier te kunnen handelen zijn theoretische kennis, praktische vaardigheden en houding / motivatie noodzakelijk. Maar vervolgens gaat het ook om het vermogen om met die kennis, vaardigheden en houding adequaat te handelen.

Berlet.A. (2003) vergelijkt in 'Competenties van A en Z' een competentie met een ijsberg, die zij ontleend aan Spencer en Spencer 'Competence at work: models for superior performance.' (1993): aan de oppervlakte is iets zichtbaar, namelijk het concrete handelen / gedrag van een leerling. Maar onder de oppervlakte is nog veel meer aanwezig: het zelfbeeld, de motivatie, de aanleg, de persoonlijkheid en vaardigheden van de leerling evenals diens kennis en vaardigheden. Al deze onzichtbare voorwaarden zijn niet direct af te zien aan het handelen, maar liggen er wel aan ten grondslag.

Tevens verwijst Berlet.I. (2003) in haar publicatie : '*Competenties van A en Z*' naar een schema van Damen (SLO, juni 2003). In dit schema worden competenties in twee groepen verdeeld. De competenties voor arbeid (A-Competenties) en competenties voor zelfzorg / zelfredzaamheid (Z-Competenties). De meeste leerlingen verlaten het Praktijk Onderwijs op hun 18^e /20^e levensjaar. Voor hen is deze opleiding het eindstation van hun schoolloopbaan. Zij gaan daarna de werkvloer op. Een flink aantal van hen gaat zelfstandig of onder begeleiding wonen. Het is daarom van belang dat zij onderwijsaanbod krijgen dat aansluit bij de arbeid die zij gaan verrichten (A-Competenties) en voorbereid worden op het zelfstandig functioneren als burger in de maatschappij, de zelfredzaamheid (Z-Competenties)

Volgens Damen (SLO, juni 2003) horen de volgende competenties in het praktijkonderwijs thuis:

Leerlingen van het praktijkonderwijs dienen competenties te ontwikkelen voor het zelfstandig functioneren op de gebieden arbeid en wonen en vrije tijd.

A: arbeidsmarktcompetenties:

- leercompetenties voor levenslang leren ('bijleren' t.b.v. inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, zie 1.3)
- loopbaancompetenties voor het maken van passende en kansrijke loopbaankeuzes;
- vak- of werk-specifieke competenties, inclusief arbeidsgerelateerde specifieke sociale competenties.

Z: zelfzorg/zelfredzaamheidscompetenties:

- algemene sociale competenties (opkomen voor jezelf, rekening houden met de ander, aangaan en in stand houden van contacten, vriendschappen en relaties);
- competenties gericht op zorgzelfstandigheid (persoonlijke verzorging, voeding, gezondheidspreventie, omgaan met (medische) zorgvoorzieningen en hulpverlening);
- competenties gericht op zelfstandig wonen (woonruimte zoeken, vinden en correct beheren; omgaan met burens, correct gebruik van nutsvoorzieningen en -bedrijven, voldoen aan de belastingplicht, i.c. de gemeentebelastingen e.d.);
- competenties gericht op zelfstandig reizen en mobiliteit (correct gebruik maken van het openbaar vervoer, eventueel beheer van eigen vervoermiddel, veiligheid en regels in het verkeer);
- competenties gericht op zelfstandig beheer van eigen financiën en administratie (betalingsverkeer, budgetteren, sparen, lenen, voorkomen van schulden, indien nodig omgaan met schuldhelpverlening, correspondentie geordend bewaren);
- competenties gericht op actief, mondig en verantwoord burgerschap in een democratisch land als Nederland (maatschappelijke participatie, meedoen aan verkiezingen, stemmen).

2.4 Het onderwijscontinuüm van CED

Op de site <http://www.onderwijscontinuüm.nl/> (2011) staat het volgende te lezen:

‘Het Onderwijscontinuüm CED-Groep® is een denk- en werkwijze voor passend en opbrengstgericht onderwijs. Het geheel sluit aan bij het doel van datagestuurd en opbrengstgericht werken om de leeropbrengsten te verhogen. Uitgangspunt: leeropbrengsten van de leerlingen zijn leidend voor verbetertrajecten op groeps- en schoolniveau’.

CED adviseur Christine Goedhart zegt in een videoclip op de site het volgende:

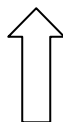
‘Onderwijscontinuüm is het onderwijs aanbod zo afstemmen dat het samengestelde deeltjes zijn. Dan start je met het aanbod dat geschikt is voor de grootste groep leerlingen, zeg maar 75%, en daarbij heb je dan 25% leerlingen die aan de onder- of bovenkant iets extra’s nodig hebben. Al die stukjes onderwijsaanbod samen noemen we het continuüm. Het is een overdacht aanbod van lesstof, gecombineerd met een bepaalde aanpak, gebaseerd op doelen die je stelt voor kinderen om een bepaalde ontwikkeling te bereiken’.

Het onderwijscontinuüm is zeer recent gepubliceerd, maar van hoge waarde voor het onderwijs van de toekomst. Toekomstgericht en opbrengstgericht werken.

In de groepsplannen, die dit jaar in de PRO ZML zijn ingevoerd, staan van elke leerlijn 3 niveaus uitgewerkt. Deze zijn afkomstig van de CED-leerlijnen. Er is een inschatting gemaakt van het niveau waar de grootste gemiddelde groep leerlingen zit. Dit hebben we niveau B genoemd, A is de groep die eronder zit met de bijbehorende doelen, en C is de groep erboven. Het is ook mogelijk dat een leerling nog onder A scoort, of boven C. Dan heeft diegene een individueel handlingsplan.

In de praktijk ziet het er bijvoorbeeld zo uit:

Doelen: betreffende leerlijnen						
5.1 Prijzen en artikelen aflezen						
Niveau A (7/8)						
Leest prijzen geschreven in hele euro's onder de tien (gaat ook om met .00 en , -)						
Leest prijzen afgerond op 50 cent onder de 20 euro						
Niveau B (9/10)						
Leest prijzen afgerond op 50 cent boven de twintig euro						
Leest prijzen afgerond op 10 en 20 cent						
Leest prijzen van producten met onafgeronde getallen tot 20 euro						
Niveau C (11/12)						
Leest prijzen van producten met onafgeronde getallen tot 100 euro						
Leest prijzen van producten met onafgeronde getallen boven de 100 euro						
Uw kind werkt op een niveau	Lager	A	B	C		Hoger
Indien lager/hoger: zie bijlage ITP						

De 75%, het gemiddelde groepsniveau.

Het onderwijscontinuüm is in ons groepsplan terug te vinden.

De blauwe Vogel.

D e F e e:

*‘Hier nu, Tytyl en Mytyl,
ik geef jullie wat ik heb om je te helpen bij het zoeken van den Blauwen Vogel....
(Ze wijst op den diamant)
Als je hem zóó houdt, zie je wel,
en je draait hem nog heel even om,
dan kun je het Verleden zien....
Nog even draaien,
en je ziet de Toekomst....
Dat is aardig en praktisch en gaat zoo heel stilletjes....’*

Uit het sprookjestoneelstuk *“De Blauwe Vogel”*
Door Maurice Maeterlinck. (1908)

Hoofdstuk 3

'Onderzoeksmethode'

In dit hoofdstuk wordt uiteen gezet welke methode van onderzoek gebruikt wordt, op welke manier, bij wie en waar er data verzameld wordt.

3.1 Methode van onderzoek.

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van het praktijkgerichte onderzoekstype actieonderzoek.

P.Ponte (2003) *'Onderwijs van eigen makelij. Procesboek actieonderzoek in scholen en opleidingen'* zegt over actieonderzoek het volgende:

Actieonderzoek is een vorm van onderzoek dat als doel heeft iets te verbeteren of iets nieuws te ontwikkelen. Het kan gaan over een lesmethode, een bepaalde aanpak van het mentoraat of over de kwaliteit van het onderwijs.

Zelf gebruik ik actieonderzoek om de kwaliteit van het onderwijs in de PRO ZML te verbeteren. Het onderzoek richt zich op de leerlijnen die een leerling nodig heeft om tot een gedegen ondergrond te komen voor zijn toekomsttraject. Als de leerlijnen meer toegespitst zijn op de uitstroom van de leerlingen zal naar mijn verwachting de kwaliteit verbeteren.

Actieonderzoek kan zowel kwalitatief als kwantitatief van aard zijn. Vaak is het een mix van beide. Kwalitatief onderzoek wordt vaak gedaan om een algemeen beeld te krijgen van wat er zich afspeelt en op basis hiervan belangrijke begrippen te omschrijven en theorieën te vormen. Deze theorieën kunnen verder getest worden door kwantitatief onderzoek.

Met het kwantitatief onderzoek toetst men een hypothese. Een hypothese is vooronderstelling gebaseerd op theorie en literatuur die men over een bepaald onderwerp geraadpleegd heeft.

Beide, kwalitatief en kwantitatief heb ik gebruikt in dit onderzoek. Het algemene beeld van de situatie zoals men nu naar de competenties van de leerlingen kijkt wordt bij bovenbouwleerlingen, leerkrachten, stagebegeleidingen begeleiding van de dagbesteding vastgesteld (kwalitatief) en daarna worden de theorieën verder getest (kwantitatief) om tot een gedegen conclusie te komen.

P.Ponte noemt daar ook: Actieonderzoek is gericht op het eigen handelen van de leraar en de situatie waarin dat handelen plaatsvindt. Meestal gaat het bij actieonderzoek om het handelen met een groep leerlingen op klassenniveau. Men verzamelt daarbij gericht informatie over aspecten van dat handelen, wat leidt tot reflectie op eigen handelen, zo nodig resulterend in bijsturing daarvan.

Actieonderzoek gebeurt meestal in dialoog met collega's en vakgenoten.

Actieonderzoek is een methode om, vaak samen met collega's, vraagstukken uit de eigen onderwijspraktijk te onderzoeken en zo de kwaliteit van het onderwijs en het eigen professioneel denken en handelen te verbeteren.

Aan de hand van deze methodische informatie wordt onderzocht welke competenties wij, als bovenbouwgroepen van PRO ZML, aanbieden aan de leerlingen en op welke manier. Daarna worden de verschillende groepen, door middel van een semigestuurd

interview, bevraagd op hun kennis en mening omtrent competenties. Deze worden verzameld, er wordt een conclusie getrokken en wellicht zal één en ander resulteren in bijsturing op de werkvloer.

Wat actieonderzoek onderscheidt van andere soorten onderzoek, is dat het onderzoek gericht is op het verbeteren van de eigen praktijk. Er is dus geen buitenstaander die het onderzoek komt doen en die verbeteringen doorvoert. De actieonderzoeker is zelf verantwoordelijk voor een reeks van beargumenteerde interventies in de eigen praktijk.

Actieonderzoek kan een instrument zijn voor docenten en schoolleiders om de effectiviteit van hun aanpak te bewijzen. In dat geval draagt het bij aan het verhogen van de evidence of de bewezen effectiviteit van een methode of aanpak en is dan te beschouwen als een vorm van evidence based onderzoek.

Actieonderzoek als methode voor onderwijsontwikkeling gaat uit van een algemeen idee over de gewenste verandering. Bijvoorbeeld: een meer rechtvaardige onderwijspraktijk, meer mogelijkheden voor de inbreng van leerlingen en betere prestaties bij leren lezen en in dit onderzoek de aansluiting van de leerlijnen bij de gevraagde competenties van leerlingen in de dagbesteding.

Met actieonderzoek wordt de praktijk stap voor stap verder ontwikkeld en verbeterd. F.Harinck (2010) *Basisprincipes praktijkonderzoek*. omschrijft actieonderzoek als cyclisch. Het verloopt via een aantal opeenvolgende fases:

1. Verkennen van de bestaande situatie door beschrijving en analyse: inventarisatie van het heden en de kloof met de gewenste toekomst, met als uitkomst een vraag.
2. Opstellen van een concreet veranderplan om tot de gewenste toekomst te komen.
3. Ontwerpen, via dialoog, en uitvoeren van verbeteracties.
4. Monitoren van proces en resultaat door beschrijving en analyse van de nieuwe situatie, reflecties.
5. Bijstellen en/of nieuwe verbeteracties.

Als deze cyclus is afgerond, en de kennis gebruikt is om het eigen onderwijs op een hoger niveau te brengen, kunnen er weer nieuwe vragen ontstaan. Die vragen kunnen weer de aanleiding zijn tot een volgende cyclus. Het gaat hier dus om een opeenvolging van kennis produceren en kennis toepassen. Daarbij is de leraar, in dit geval, degene die aan het roer staat van het actieonderzoek.

3.2 Onderzoek.

Actieonderzoek wordt in dit meesterstuk gebruikt omdat dit gericht is op het verbeteren van de praktijk. De leerlijnen, de basis van het lesgeven, worden aan de kaak gesteld. Mochten er veranderingen plaatsvinden dan heeft dit consequenties voor de gehele afdeling. De leerlingen, collega's en teamleider zullen dit direct gaan merken op de werkvloer.

Er wordt verwacht dat, mochten de veranderingen ingezet worden, er daarna een reeks van veranderingen zullen plaatsvinden. Gedacht wordt onder andere aan vernieuwing van portfolio, verandering van lesstof, andere manier van werken en afstemming met de werkvloer.

De data worden verzameld door middel van de dialoog, het interview en een vragenlijst. Hierbij worden leerlingen, oud leerlingen, activiteitenbegeleiders op de dagbesteding, stagebegeleiders en collega's van de bovenbouw geïnterviewd. Aan dit onderzoek werken drie of meer verschillende groepen respondenten mee. Er wordt gebruik gemaakt van een triangulatie, een drietal oogpunten, om de gegevens te versterken. Door te vertrekken van drie verschillende respondenten wordt een zelfde vraag op (minstens) drie manieren onderzocht. Er zijn verschillende manieren voor triangulatie:

1. Data triangulatie: hierbij worden verschillende type data gebruikt; interviews, groepsdiscussie, enquête, verslagen, notulen, publicaties.
2. Onderzoekers triangulatie: hierbij zijn meerdere onderzoekers betrokken bij datacollectie en analyse.
3. Methode triangulatie: hierbij worden verschillende onderzoeksmethodes gebruikt zoals literatuuronderzoek, interviews, observatie.

In dit onderzoek gaat het om data en onderzoekers triangulatie.

De leerkrachten van de bovenbouw worden gevraagd welke competenties zij aanbieden en waarom. Welke competenties zij verwachten dat de leerlingen nodig hebben als zij school verlaten en gaan werken op de dagbesteding. Ook wil ik weten of zij de leerlingen volgen op de nieuwe werkplek na hun schoolperiode en of er nog sturing nodig is.

De oud leerlingen, zij hebben afgelopen schooljaar onze PRO verruild voor een werkplek in de dagbesteding, worden bezocht op de nieuwe werkplek. Ook wordt de activiteitenbegeleiding van de dagbesteding in het gesprek betrokken. De dialoog wordt aangaan over de competenties die de leerlingen geleerd hebben op de PRO, waar hebben zij veel baadt bij gehad, welke hebben zij gemist. Tevens kunnen de activiteitenbegeleiders hierin sturen en / of aanvullen. Wat verwachten zij dat de leerlingen kennen en kunnen.

Voor alle groepen is er een vragenlijst waarin alle competenties van CED leerlijnen staan vermeld die de PRO afdeling gebruikt. Daarop kunnen zij aankruizen wat men heeft geleerd, wat men nuttig vindt en wat men nog mist. Deze semigestructureerde vragenlijsten zijn in de bijlage, pagina 55, toegevoegd.

De meningen van deze vier groepen worden verzameld, onderzocht en in het volgende hoofdstuk in een schema verwerkt.

De blauwe Vogel.

H e t G e l u k:

*‘Of het Geluk in je huis woont?
.... Maar arme kleine, het huis is er tot barstens toe vol van!....
Wij lachen, wij zingen, wij scheppen zóóveel vreugde,
dat we de muren wel konden wegdringen en de daken opheffen;
maar hoe we ook ons best doen jij ziet niets en je hoort niets....
Ik hoop, dat je in het vervolg wat verstandiger zijn zult....*

*Om te beginnen met mij, je dienaar, het Geluk-gezond-te-zijn.
Ik ben niet de mooiste, maar de gewichtigste van allen.
Zul je me nu herkennen?....
Hier is het Geluk-van-zuivere-lucht,
die is bijna doorschijnend....
Hier is het Geluk-zijne-ouders-lief-te-hebben,
die in het grijs gekleed....
Hier is het Geluk-van-den-blauwen hemel,
natuurlijk in het blauw gekleed;
en het Geluk-van-het-bosch,
dat even natuurlijk in het groen gekleed is
en dat je ieder keer terug zult zien, als je door je raam kijkt....
Hier is nog het Geluk-derzonne-uren,
diamantkleurig, en dat van de Lente,
als smaragd....’*

Uit het sprookjestoneelstuk *“De Blauwe Vogel”*
Door Maurice Maeterlinck. (1908)

Hoofdstuk 4

'Dataverzameling'

De verzamelde data worden in dit hoofdstuk weergegeven. Hier staat sec beschreven wat de antwoorden zijn van de drie geïnterviewde groepen. De drie groepen zijn: activiteitenbegeleiders van de dagbesteding, de bovenbouwleerkrachten van de PRO ZML en de stagebegeleiders en de leerlingen en ex-leerlingen.

4.1 Onderbouwing van het interview.

De activiteitenbegeleiders van de dagbesteding geven een beeld van de competenties die een leerling nodig heeft als hij/zij daar werkt. De leerkrachten en stagebegeleiders geven hun zienswijze vanuit de kant van school, de PRO ZML. Zij geven aan wat zij nu aan competenties aanbieden en wat zij denken dat de leerling nodig heeft in het vervolgtraject. De leerlingen en ex-leerlingen geven aan wat zij van nature bezitten aan competenties, wat zij geleerd hebben op de PRO ZML en wat zij denken nodig te hebben. De ex-leerlingen hebben vanuit school en nu hen werkervaring zicht op welke competenties er nodig zijn om te slagen in de overstap van school naar het werk in de dagbesteding.

Alle drie de groepen wordt gevraagd of de leerling de competentie van nature heeft, of deze is aangeleerd op de school PRO ZML, of deze nodig is voor het werk op de dagbesteding of dat deze competentie niet nodig is voor het werk op de dagbesteding.

De geïnterviewde mag meerdere antwoorden geven. De antwoorden worden in dit hoofdstuk uitgesplitst in grafieken.

De getoetste competenties staan vermeld in het groepsplan van de bovenbouw Praktijkonderwijs ZMLK van onze school. De bovenbouwgroep van de PRO ZML is de laatste groep van het schooltraject op de PRO ZML. Na deze groep maken de leerlingen de overstap van school naar dagbesteding. De leerlingen zijn dan in de leeftijd van 16 tot 20 jaar. Zij lopen één of meerdere dagen per week individueel stage, op een geschikte werkplek (dagbesteding) naar keuze. Zij worden op de stageplek begeleid door de bovenbouwleerkracht, de begeleider van de dagbesteding en de stagecoördinator.

De leerlijnen en competenties van deze bovenbouw groep PRO ZML zijn bewust gekozen doordat deze bovenbouwgroepen aan het einde staan van de CED-leerlijnen. De CED-leerlijnen lopen van het SO (speciaal basisonderwijs) van het mytyl-tyltyl onderwijs, naar de onderbouwgroepen van de PRO ZML (het brugjaar op de PRO ZML, leerlingen zijn in de leeftijd van 12 tot 15 jaar), naar de middenbouw PRO ZML (leeftijd 14 tot 17 jaar) en de bovenbouwgroepen van PRO ZML (leeftijd 16 tot 20 jaar) van het mytyl-tyltyl onderwijs. In de leeftijd van 18 tot 20 jaar verruild de leerling de school voor een vervolgtraject (vervolgonderwijs, arbeidsmatige dagbesteding of dagbesteding)

4.2 Het interview

Hieronder staan de interview vragen

De begeleiders van de dagbesteding, bovenbouw leerkrachten en stagebegeleiders hebben het volgende interview ingevuld:

Mijn functie is de volgende:

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruisen welke competenties de leerlingen bezitten, of naar uw mening geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn. U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen				
Rekenen: Prijzen aflezen				
Rekenen: meten en wegen (kookles)				
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)				
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				
Omgang met media: Computer hanteren				
Leren leren: Taakaanpak				
Leren leren: Reflectie op gedane werk				
Leren leren: Hulp vragen				
Leren leren: Zelfstandig doorwerken				
Sociale vaardigheden: Samenwerken				
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.				
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren				
Sociaal emotioneel: Een keuze maken				
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf				
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens				
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				

Kent mogelijkheden van toekomstig werk				
Beeld van eigen mogelijkheden				
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)				
Gedrag en houding als werknemer				
Veilig gedrag				
Kent vaktaal				

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen de school en u als dagbesteding?

- Goed, want

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn om samenwerking te verbeteren:

Overige opmerkingen:

Voor de leerlingen en ex-leerlingen het volgende interview. Alleen vraag 3 is verschillend voor de leerling en ex-leerling. Deze vragen staan apart in het interview vermeld. De respondenten kregen alleen de vragen die voor hen bestemd waren:

Vraag 1:

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruizen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen				
Rekenen: Prijzen aflezen				
Rekenen: meten en wegen (kookles)				
Rekenen: Klokijken (en dagplanning)				
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				
Omgang met media: Computer hanteren				
Leren leren: Taakaanpak				
Leren leren: Reflectie op gedane werk				
Leren leren: Hulp vragen				
Leren leren: Zelfstandig doorwerken				
Sociale vaardigheden: Samenwerken				
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.				
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren				
Sociaal emotioneel: Een keuze maken				

Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf				
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens				
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				
Kent mogelijkheden van toekomstig werk				
Beeld van eigen mogelijkheden				
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)				
Gedrag en houding als werknemer				
Veilig gedrag				
Kent vaktaal				

Vraag 2:

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

Leerlingen, vraag 3:

Weet je al waar je wilt gaan werken?

- ☐ Ja, ik ga werken bij

- ☐ Nee, ik weet het nog niet.

Zo ja, ben je al eens bij die werkplek geweest?

- ☐ Ja, dit doe ik daar (of heb ik daar gedaan)

- ☐ Nee, ik ben er nog nooit geweest.

Ex-leerlingen vraag 3:

Waar werk je?

Wat zijn de werkzaamheden die je daar doet?

Vraag 4:

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding (waar jij straks gaat werken)?

- ☐ Goed, want

- ☐ Gemiddeld, want

- ☐ Slecht, want

Vraag 5:

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

Vraag 6:

Overige opmerkingen:

4.3 Dataverzameling

In juni 2011 is bij drie groepen respondenten bovenstaand semigestructureerd interview afgenomen. De interviews en de begeleidende brieven zijn opgenomen in de bijlage, vanaf pagina 55.

1. De eerste groep respondenten bestaat uit vijf activiteitenbegeleiders op de dagbesteding.
Van de vijf aangeleverde interviews zijn er drie geretourneerd.
2. De tweede groep respondenten bestaat uit twee leerkrachten en acht stagebegeleiders van Heliomare onderwijs.
Van de tien aangeleverde interviews zijn er acht interviews geretourneerd.
3. De derde groep respondenten bestaat uit vijf leerlingen van de bovenbouwgroepen en vijf ex-leerlingen (nu werknemers op dagbesteding).
Hiervan zijn er acht terug geretourneerd.

Percentages:

Groep:	Respondentengroep 1	Respondentengroep 2	Respondentengroep 3
Wie:	Begeleiders op de dagbesteding	Leerkrachten en stagebegeleiders	Leerlingen en ex-leerlingen
Aantal interviews uitgegeven:	5	10	10
Aantal interviews terug gekregen:	3	8	8
Procenten:	60%	80%	80%

De data staat hieronder per groep en per vraag uitgewerkt in schema's.

Vraag 1, Mijn functie is de volgende:

Begeleiders dagbesteding	Stagebegeleiders en leerkrachten bovenbouw	Leerlingen
Seniorbegeleider (1) Coördinator (1) Begeleider(1)	Leerkracht bovenbouw (2) Stagebegeleidster (6)	Leerlingen bovenbouw (5) Ex-leerlingen (3)

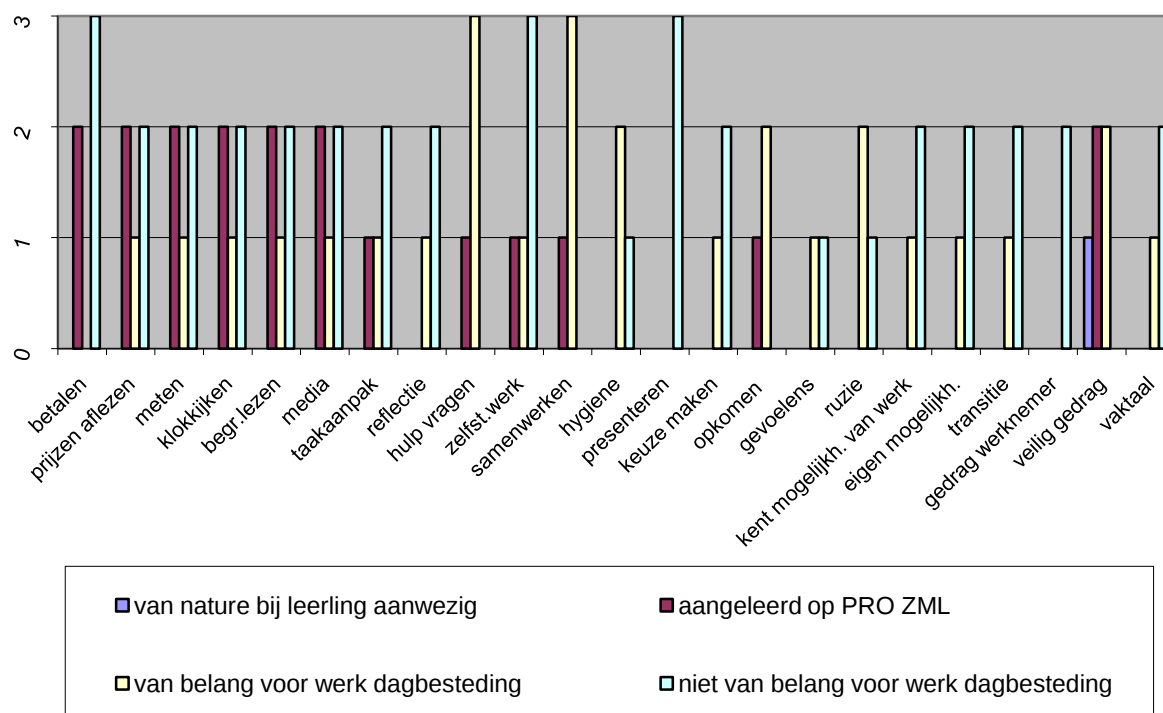
Vraag 2 ,Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruisen welke competenties de leerlingen bezitten, of naar uw mening geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

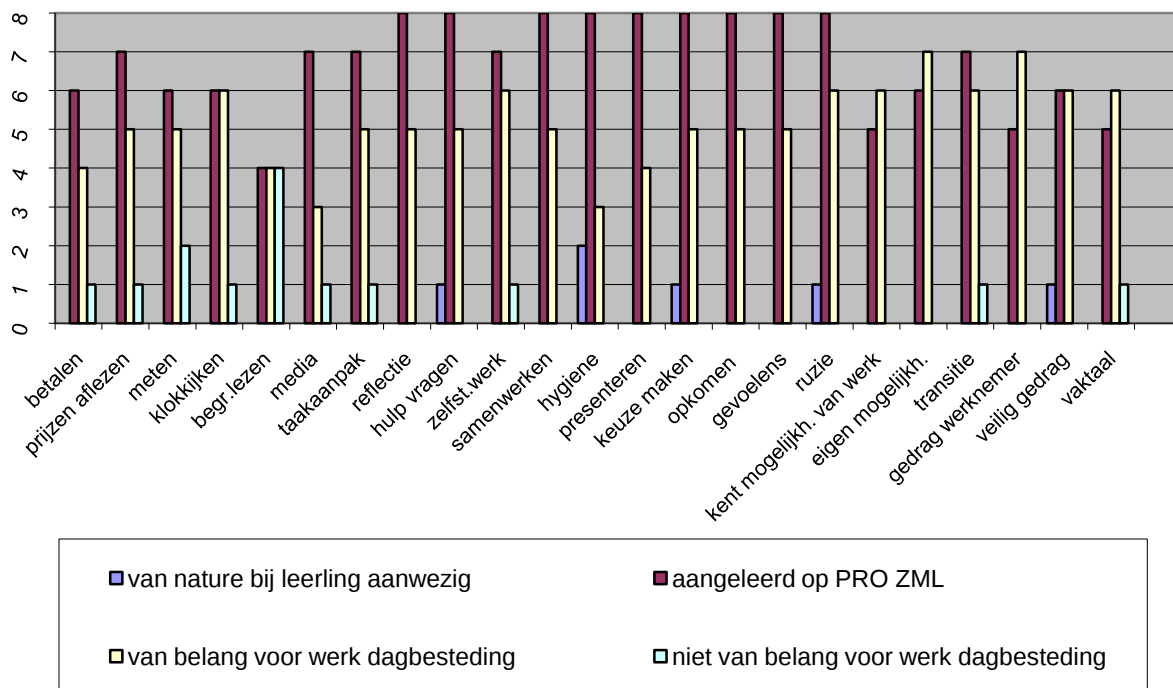
Activiteiten begeleiders dagbesteding:

De antwoorden zijn weergegeven op een driepuntsschaal, daar drie respondenten van deze groep hebben gescoord:

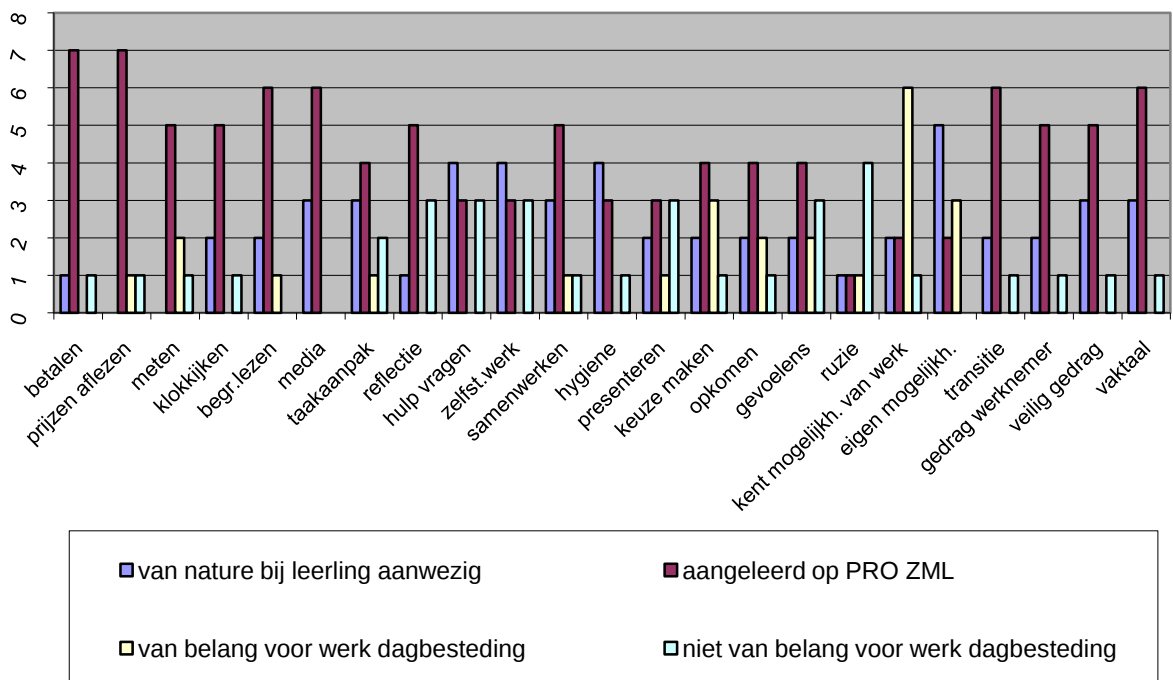
Leerkrachten bovenbouw en stagebegeleiders.

Weergegeven op een achtpuntsschaal, acht respondenten van deze groep hebben gescoord.

Leerlingen en ex-leerlingen.

Weergegeven op een achtpuntsschaal, daar acht respondenten in deze groep hebben gescoord:

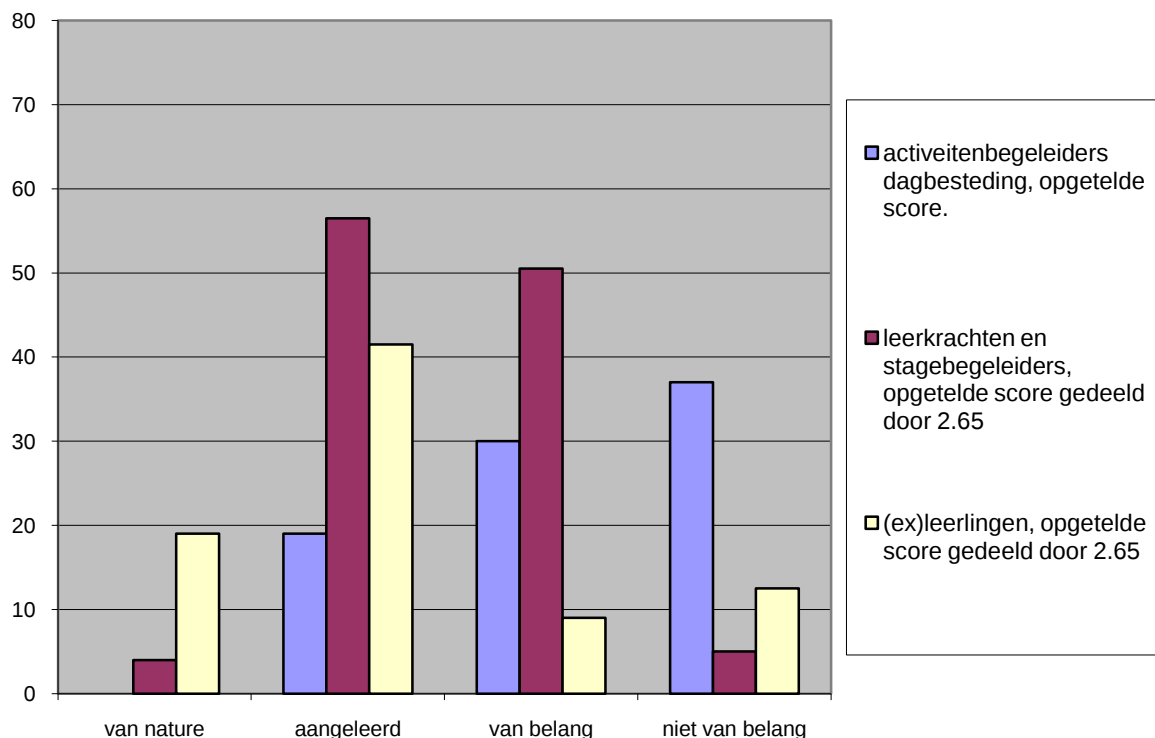
Overzicht score per interviewgroep:

Scores van de drie groepen respondenten naast elkaar. Dit overzicht geeft in één overzicht aan hoe de gemiddelde score per onderdeel (van nature, aangeleerd, van belang voor de dagbesteding, niet van belang voor de dagbesteding) en per respondentengroep is.

Zo is te zien dat leerkrachten en stagebegeleiders vinden dat er veel is aangeleerd op de PRO ZML, en de leerlingen weinig competenties van nature bezitten. Terwijl de leerlingen aangeven dat zij er veel geleerd hebben op de PRO ZML, maar ook wel wat van nature bezitten.

Het gemiddelde van 3 is in onderstaande grafiek genomen omdat er een aantoonbaar verschil is in het aantal afgenomen interviews per respondentengroep. Dit zou een vertekend beeld opleveren. De gemiddelde score is gebaseerd op een gemiddelde score van 3 personen, daar dit de laagste binnengehaalde opbrengst is van de respondentengroep de activiteitenbegeleiders van de dagbesteding. De groepen van de leerkrachten en stagebegeleiders, alsmede de leerlingen en ex-leerlingen hebben beide een interviewopbrengst van 8. Dit betekent dat de score in de grafiek hieronder met gemiddelde van 3 wordt weergegeven.

De score in deze grafiek van de activiteitenbegeleiders van de dagbesteding is puur de opgetelde score. De opgetelde score van de leerkrachten en stagebegeleiders, alsmede de opgetelde score van de leerlingen en ex-leerlingen zijn gedeeld door 2.65. Daar 8 gedeeld door 2.65 een score oplevert van 3.01. Een gemiddelde van 3.

Vraag 3. Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Begeleiders dagbesteding (3)	Leerkrachten bovenbouw en stagebegeleiders (8)	Leerlingen en ex- leerlingen (8)
Begeleidster: wij passen ons aan aan de mogelijkheden van de cliënten. We gaan uit van de persoon, eigenlijk gaat het niet om competenties. Als zij maar een plezierige plek hebben om hun 'werk' te doen. Coördinator: Doordat onze deelnemers veel begeleiding krijgen (1 op 4) hoeven zij niet (bij aanvang) van de Dagbesteding allerlei vaardigheden in huis te hebben. Zij worden bij alle bovengenoemde Competenties begeleid. Wat ze niet kunnen geeft niet, we gaan uit van wat iemand wel kan en Stimuleren waar kan in de ontwikkeling. Seniorbegeleidster: Ik vind de vragen lastig beantwoorden, omdat cliënten binnen het stagebureau nog verder kunnen leren, sommige punten hoeven ze nog niet te kunnen. De cliënten ontdekken binnen het stagebureau wat zij leuk vinden en binnen welke dagbestedingplek zij zouden willen werken, het is afhankelijk van deze dagbestedingplek wat zij zouden moeten werken. Zo moet je voor de winkel JUMA met geld om kunnen gaan, maar voor het serviceteam is dat niet nodig, maar daar is hygiëne weer belangrijk. De vraag en vaardigheden van de cliënt staat voorop en daarop kunnen de meeste dagbestedingplekken op worden aangepast.	Leerkracht: ik mis lezen. Verder bij media hoort ook omgaan met telefoon en kopieerapparaat.	Leerling: verkeersborden. Leerling: Bij de informatiebalie staan.
	7 leerkrachten en stagebegeleiders hebben hier niets ingevuld	3 leerlingen en 3 ex-leerlingen hebben hier niets ingevuld.

Vraag 4. Hoe vindt u de samenwerking tussen school en dagbesteding? Goed, gemiddeld of slecht en graag de reden waarom:

Begeleiders dagbesteding (3)	Leerkrachten en stagebegeleiding (8)	Leerlingen en ex-leerlingen (8)
Goed: Begeleidster: Er is goed contact. Seniorbegeleidster: We kunnen het goed met elkaar vinden, we hebben regelmatig contact. Coördinator: geregeld overleg en afstemming. School is goed op de hoogte van hoe het met de groep gaat tijdens de stages. Lerare van weet goed hoe de dagbesteding in elkaar zit en weet daarop aan te passen / in te voegen.	Goed: Stagebegeleider: We hebben regelmatig contact, zowel voor de individuele stages als de groepsstages. Stagebegeleider: Er wordt veel rekening gehouden met de beperking van de leerlingen. Er is goed overleg tussen stagebegeleider en de begeleider van bloemenserviceNL. Er worden bijvoorbeeld foto's gemaakt van de plek waar attributen moeten worden geplaatst. Bijvoorbeeld in een schap een foto van een vaas en daar moeten de schone vazen teruggeplaatst worden.	Goed: Leerling: Er is overleg over wat je mag en kunt doen. Leerling: Ik kan met iedereen opschieten op mijn stage en ik kan alles op mijn stage.
Gemiddeld:	Gemiddeld: Stagebegeleider: Heliomare en samenwerking gaat beter het laatste jaar, omdat ze meer contacten hebben met activiteiten centra, dagcentra en zorgboerderijen. Stagebegeleider: ik zou het fijn vinden als de leerkrachten een keer de mogelijkheid hebben op de stageplaatsen te kijken. Dit om tijdens de overleggen, beter inzicht te krijgen.	Gemiddeld:
Slecht:	Slecht: Leerkracht: dit jaar voor het eerst samenwerking met parkzicht. Daarvoor weinig contact op een bezoekje wederzijds na. We denken te weten wat er bij elkaar leeft en speelt. Leerkracht: Er is weinig tot geen overleg tussen de dagbesteding en school. We missen de overdracht en een lijst met competenties waaraan een leerling die naar de dagbesteding	Slecht: Leerling: want ik weet er niet veel van. Ex-leerling: Ik zie nooit meer iemand van school. Ex-leerling: Als ik nog eens ander werk wil, wat moet ik dan doen? Ik vind het moeilijk.

	gaat moet voldoen.	
	2 stagebegeleiders hebben deze vraag niet ingevuld.	2 leerlingen en 1 ex-leerling hebben deze vraag niet ingevuld.

Vraag 4. Voor de leerlingen: Weet jij al waar je wilt gaan werken?
Voor ex-leerlingen: Waar werk jij?

Leerlingen (5)	Ex-leerlingen (3)
Ja: Leerling: Bij de Mediamarkt. Leerling: Bakkerij. Leerling: Ik ga werken bij de paardenmanege.	Ex-leerling: Bij loopbaancentrum Ex-leerling: bij een Lunchroom
Nee: Leerling: Nee, ik weet het nog niet. Leerling: Nee, ik weet het nog niet.	Ex-leerling: Ik doe nu nog niets.

Voor de leerlingen: Ben je al eens bij die werkplek geweest?
Voor de ex-leerlingen: wat voor werk doe je daar?

Leerlingen (5)	Ex-leerlingen (3)
Ja: Leerling: ik ben er wel eens geweest. Leerling: Stage. Leerling: Meedraaien.	Ex-leerling: In de groenvoorziening. Schoffelen, zand scheppen. Ex-leerling: In de kookploeg van de lunchroom. Koken en bakken. Ik mag ook serveren.
Nee: Leerling: Ik ben er nog nooit geweest. Leerling: Ik ben er nog nooit geweest.	Ex-leerling: Ik ga straks inpakwerk doen. Ik ben er al een keer geweest. Het is erg leuk!

Vraag 5. Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn om de samenwerking tussen school en dagbesteding te verbeteren?

Begeleiding dagbesteding (3)	Leerkrachten en stagebegeleiders (8)	Leerlingen en ex-leerlingen (8)
Begeleidster: Het zou wel goed zijn om nazorg te bieden na school. Even een bezoekje, kijken hoe het gaat. Eventueel kunnen er dan nog wat aanwijzingen, richtlijnen gegeven worden. Nazorg dus. Seniorbegeleidster: Het contact tussen HetLoopBaanCentrum mag nog intensiever door bijv. info bijkomsten over dagbesteding op school aan leerlingen, ouders en leerkrachten en door groepsstages.	Stagebegeleider: Dat de (school)doelen voor de stages doorgetrokken worden. Stagebegeleider: De maatschappij is onvoldoende op beperkingen ingesteld en vooral alle veranderingen in de wet- en regelgeving werken ook niet in hun voordeel. Dus een betere samenwerking en afstemming tussen alle betrokken organisaties. Een jobcoach wat vaker inzetten want die helpt ze bij het vinden van geschikt werk. Die ondersteunt hem / haar ook bij het werk op de 'werkvloer' en die kunnen mensen voldoende motiveren en stimuleren. Stagebegeleider: De samenwerking verloopt prima. Ik kom uit het vak en heb 30 jaar ervaring in de bloemen. Het bedrijf en ik verstaan elkaar prima waardoor deze positieve contacten op de leerlingen worden overgebracht. Stagebegeleider: Om tijdens de studiemiddag met het personeel de stageplaatsen te gaan bekijken. Leerkracht: In de nieuwe wet passende kwalificaties is de uitstroom van de leerling bij 5 jaar al bekend. Verder zijn wij tot twee jaar na school verlaten verplicht de leerling te volgen. Dit zijn positieve ontwikkelingen. Ook is het aanbod, en wordt het lesaanbod, steeds meer afgestemd op wat de leerling later kan en wilt doen. Alles is gericht op een zo'n naadloos overgang van school naar werk. Dit vraagt nog meer kennis van de mentoren over de werkmogelijkheden van de leerling en Een nog beter overleg met de stagebegeleidster en verdere disciplines die betrokken zijn bij de toekomst van de leerling. Dat coaching een grote rol speelt is evident. Immers de wens van de leerling mag nooit vergeten worden. Hoe eerder zijn richting bekend is hoe beter de overgang naar dagbesteding zal verlopen. Leerkracht: Minimaal 2x per jaar een gesprek plannen om over een overdracht en competenties die een toekomstig cliënt bezitten te praten.	Leerling: ? Ex-leerling: Ze mogen van ons best een keer op bezoek komen. Ex-leerling: Stage lopen hier. En goed praten met elkaar.
1 begeleidster heeft deze vraag niet ingevuld.	2 stagebegeleiders hebben deze vraag niet ingevuld.	4 leerlingen en 1 ex-leerling hebben de vraag niet ingevuld.

Vraag 6. Overige opmerkingen:

Begeleiders dagbesteding (3)	Leerkrachten bovenbouw en stagebegeleiders (8)	Leerlingen en ex- leerlingen (8)
Coördinator: Ga zo door met afstemmen.	Stagebegeleidster: Ancella, ik heb de lijst ingevuld waarvan ik denk dat het zou moeten. Mijn stageplek is niet te meten met jouw onderzoek. Ik werk zelfstandig met een groep en wordt niet begeleidt door extern. Succes ermee! Stagebegeleidster: Over de relatie tussen werkplek leerling en school kan ik niet oordelen. Phillip heeft contacten met werkgevers. Stagebegeleidster: De leerlingen kunnen een opleiding volgen waarbij zij een certificaat kunnen behalen. Dit certificaat is landelijk erkent. Dit certificaat wordt uitgereikt door de KPC-groep. Leerkracht: Door in de bovenbouw een lijst te hebben waaraan we kunnen zien welke competenties een leerling moet kunnen om bij een dagbesteding aan het werk te hebben, zou voor beide partijen goed zijn. Daarnaast een overdracht met naast zijn competenties ook zijn gedrag en werkhouding wordt opgeschreven en besproken zorgt voor een juiste afstemming en samenwerking tussen onderwijs en dagbesteding. Leerkracht: De leerling staat centraal in elke fase van toeleiding naar dagbesteding. Wij zijn geneigd personen in hokjes te plaatsen. Het is voor mij altijd belangrijk te kijken naar de mogelijkheden van het individu. En passen de mogelijkheden niet in het afgezette kader, dan is het aan ons die voorwaarden te scheppen waarin de leerling wel in zijn kader past.	
2 begeleidsters hebben deze vraag niet ingevuld	2 stagebegeleiders hebben deze vraag niet ingevuld.	5 leerlingen en 3 ex-leerlingen hebben deze vraag niet ingevuld.

Een voorzichtige conclusie is nu wel te maken:

Nu alles in grafieken naast elkaar staat is op te merken dat leerkrachten en stagebegeleiders vinden dat er veel aangeleerd is op school, de PRO ZML, ook vinden zij veel van die competenties van belang is voor het werk op de dagbesteding. Terwijl de activiteitenbegeleiders van de dagbesteding denken dat er een stuk minder (ongeveer de helft van de 23 competenties die aangemerkt staan op het groepsplan van de bovenbouw) is aangeleerd op de PRO ZML, en merken op dat veel van de competenties die aangeboden worden op de PRO ZML **niet** van belang zijn voor het werk op de dagbesteding.

Leerlingen en ex-leerlingen geven aan veel competenties van nature te bezitten. Terwijl leerkrachten en stagebegeleiders, alsmede activiteitenbegeleiders van de dagbesteding dit niet of nauwelijks scoren.

In hoofdstuk 5 wordt er dieper ingegaan op deze conclusies.

De blauwe Vogel

'Mytyl en Tytyl ontwaken uit de droom van die nacht.

Ty t y l

'Gunst ja, mijn vogel.... Waar is die?....

Och, maar daar is de kooi!.... Mytyl, zie je de kooi wel?....

Dat is dezelfde uit de droom....

Zeker, zeker, het is echt dezelfde,

Maar kijk toch eens! Hij is blauw!....

't Is toch mijn tortelduif, maar veel blauwer dan toen ik wegging!....

Dit is dus de Blauwe Vogel, dien we gezocht hebben!....

We zijn zoo ver weg gegaan en hij was hier!....

Neen maar, dat is kras!....

*(Hij klimt op een stoel, neemt de kooi van den haak en brengt hem aan de
Buurvrouw)*

Hier is hij, Juffrouw Berlingot....

Hij is nog wel niet heelemaal blauw, maar dat komt wel, zooals u zien zult....

Breng hem nu maar gauw aan uw dochttertje....

D e B u u r v r o u w

Neen maar! Heusch?....

Geef je hem mij zoo maar, in ééns en voor niets?....

Mijn God, wat zal ze gelukkig wezen!

(Ze geeft Tytyl een kus)

Ty t y l

Ja, ja, ga maar gauw.... Er zijn er, die van kleur veranderen....

D e B u u r v r o u w

Ik kom jullie straks vertellen wat ze gezegd heeft...'

Uit het sprookjestoneelstuk *"De Blauwe Vogel"*
Door Maurice Maeterlinck. (1908)

Hoofdstuk 5

'data-analyse'

Hier, in dit hoofdstuk, wordt ingegaan op de conclusies van de verzamelde data. Er volgt een beschrijving van de antwoorden, relateert aan de literatuur. Aan het einde van dit hoofdstuk worden de antwoorden op mijn onderzoeksvraag gegeven: 'Welke competenties heeft de leerling van de mytyl-tyltyl PRO ZML nodig bij de aansluiting op de (verschillende vormen van) dagbesteding?'

5.1 Analyse algemene informatie.

Het schema op pagina 30 (percentages bij 4.3), laat zien dat het aantal data wat in hoofdstuk 4 is verzameld, ruim voldoende is om conclusies te trekken. Er zijn, op basis van deze data, op meerdere onderzoeksvragen conclusies te trekken. De conclusies in dit hoofdstuk hebben alleen betrekking op de onderzoeksvraag zoals hierboven gesteld.

5.2 Analyse per onderzoeksgroep.

In eerste instantie zijn de data van de respondenten apart onderzocht en geanalyseerd. Daarna volgt een analyse van de open vragen 3, 4, 5 en 6. Vervolgens is er een vergelijking en conclusie gemaakt van de drie groepen samen, waarin ook het antwoord op de onderzoeksvraag staat. Hieronder volgt de conclusie op vraag 2: 'U kunt aankruizen welke competenties de leerlingen bezitten, of naar uw mening geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn. U kunt meerdere kruisjes zetten.'

5.2.1 Conclusie competentie score activiteitenbegeleiders dagbesteding:

De begeleiders van de dagbesteding hechten geen belang aan de meeste competenties die aangeboden worden op de PRO ZML. De competenties die zij het belangrijkste vinden voor het werken op de dagbesteding zijn: hulp vragen en samenwerken. Opkomen voor jezelf en veilig gedrag staan op de tweede plek. De, wat mij betreft opvallende, competentie die de activiteitenbegeleiders van de dagbesteding **niet** van belang is voor het werk op de dagbesteding is 'zelfstandig doorwerken'.

5.2.2 Conclusie competentie score leerkrachten van de bovenbouw en stagebegeleiders:

Alle competenties worden gescoord als zijnde aangeleerd op de PRO ZML. Zij scoren vijf (hulp vragen, hygiëne, een keuze maken, omgaan met ruzie, veilig gedrag) van de drieëntwintig competenties als van nature aanwezig bij de leerling. Alle competenties worden aangemerkt als van belang voor het toekomstig werken op de dagbesteding, met als hoogste score daarin: kent mogelijkheden van toekomstig werk en gedrag en houding als werknemer.

5.2.3 Conclusie competentie score leerlingen en ex-leerlingen:

Alle competenties worden aangemerkt als zijnde aangeleerd op de PRO ZML. Hiervan geven leerlingen en ex-leerlingen aan dat zij twaalf competenties al van nature bezitten. Zij scoren bijna unaniem de kennis van eigen mogelijkheden als van nature aanwezig bij de leerlingen, en de kennis van toekomstig werk als van belang voor het werken bij de dagbesteding.

5.3 Conclusies van de open vragen 3, 4, 5 en 6.

5.3.1 Conclusie vraag 3:

‘Kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u nog mist?’

Ik neig, aan de hand van de uitspraken gedaan door de activiteitenbegeleiders van de dagbesteding (zoals: ‘wij passen ons aan’ en ‘zij hoeven niet alle vaardigheden al in huis te hebben’), te zeggen dat de activiteitenbegeleiders van de dagbesteding weinig eisen stellen aan de werkhouding van de cliënten, onze ex-leerlingen. Toch kan ik dit uit deze gegevens niet onderbouwen. De vraag rijst hoe en welke gegevens omtrent onze ex-leerlingen doorgegeven worden aan de nieuwe werkplek en wat de activiteitenbegeleiders van de dagbesteding ermee doen. Als ik dit weet kan ik een duidelijkere conclusie trekken.

5.3.2. Conclusie vraag 4:

‘Hoe vindt u de samenwerking tussen school en dagbesteding? Goed, gemiddeld of slecht en graag de reden waarom weergeven.’

Over het algemeen is het contact tussen het mytyl-tyltyl onderwijs en de dagbesteding goed. De dagbesteding is tevreden. De leerkrachten laten een ander geluid horen. Zij geven aan dat de samenwerking slecht is. Leerkrachten hebben zelf geen contact met de activiteitenbegeleiders van de dagbesteding. Hier zit het stagebureau, met haar medewerkers tussen. Gezien deze conclusie is er wel behoefte, van de leerkrachten uit, aan contact. Eén stagebegeleider geeft aan ‘dat zij het fijn zou vinden als de leerkrachten een keer de mogelijkheid krijgen te kijken op de stageplek’. Deze aanbeveling neem ik mee in het antwoord op mijn onderzoeksvraag.

In relatie met de theorie wil ik het volgende aanhalen van de publicatie van het SLO, *‘passende Kwalificaties, een tussen rapportage van de werkgroepen’*, op pagina 13:

Thema 2: De inhoud van het VSO en de Passende Kwalificaties.

- Een transitieplan voor iedere leerling moet wettelijk verplicht worden. De vormgeving van het transitieplan wordt overgelaten aan het veld, maar er kunnen (kwaliteits)eisen aan gesteld worden, zoals:
- In dat transitieplan dient ook de ondersteuningsbehoefte bij werken, wonen en vrije tijd beschreven te worden.
- Daarnaast vindt een 'warme overdracht' plaats van de vso-school/vo school naar de vervolgsituatie (onderwijs, werkplek, dagbesteding) en de daarbij betrokken ondersteuners.

- Een monitoring na schoolverlaten dient plaats te vinden, waarbij uit ervaring van UWV blijkt dat er bij de meeste ex-leerlingen van het vso pas na 3 jaar sprake is van een gestabiliseerde situatie'

5.3.3. Conclusie vraag 5:

'Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn om de samenwerking tussen school en dagbesteding te verbeteren?'

Het volgende komt uit de gegeven antwoorden:

1. De tendens is te zoeken in intensivering van contact tussen leerkracht en stagebegeleider, tussen leerkracht en dagbesteding, dit gezien de opmerkingen over: zorg, informatiebijeenkomsten, jobcoach, positieve contacten, stageplaatsen bekijken, overleg met de stagebegeleider, 2x per jaar een gesprek, op bezoek, stage lopen.
2. Een tweede is te vinden bij de leerkrachten zelf: Kennis van de mentoren uitbreiden over de werkmogelijkheden van de leerling, coaching. Hierbij relateer ik aan de intensivering van contact. Door een aantal van deze tips zoals, informatiebijeenkomsten, stageplaatsen bekijken, overleg met de stagebegeleider en op bezoek, is de kennis van de leerkracht rondom de werkmogelijkheden van de leerling te verbreden.
3. De laatste is meer inspelen op de wens (de werkrichting) van de leerling. Hierbij verwijs ik naar de conclusie van 5.2.3. Hierin laten de leerlingen weten dat zij meer van nature bezitten dan dat zij laten zien, hier kan in de klas op ingespeeld worden. Zelf denk ik aan het portfolio, stagemappen (met hierin onder andere de individuele doelen, zodat er ook op de stage aan die doelen gewerkt kan worden) en meer coachingsgesprekken, daarop de individuele doelen en de lessen op afstemmen. Zo kan er eerder op de wens en richting van de leerling ingespeeld worden.

5.3.4 Conclusie vraag 6:

'Overige opmerkingen.'

Van de overige opmerkingen kunnen drie thema's uitgelicht worden:

De eerste is dat de stagebegeleider tussen school en dagbesteding staat. Dit haal ik uit de opmerkingen: 'ik werk zelfstandig en wordt niet begeleid' en 'de werknemer van het stagebureau heeft contacten met de werkgevers'. Samen met de opmerking 'ga zo door met afstemmen', kan ik concluderen dat er ook behoefte is aan intensiever contact tussen alle partijen, activiteitenbegeleiders, leerkrachten, stagebegeleiders, leerlingen en ex-leerlingen.

De tweede is de rol van de leerkracht. Het werken met certificaten, lijst van competenties en een overdracht over gedrag en werkhouding is de afstemming tussen het mytyl-tyltyl onderwijs PRO ZML en de dagbesteding beter te realiseren. Ook spreekt hieruit dat men de leerling, en zijn / haar proces naar de toekomst serieus neemt.

Het derde en laatste thema wat ik uit de opmerkingen kan halen is, dat er meer aangepast moet worden aan de mogelijkheden van het individu. De leerling staat centraal!

5.4 Het antwoord op de onderzoeksvraag.

Conclusies en vergelijkingen van de drie onderzoeksgroepen komen hier samen. Dit geeft tevens het antwoord op de onderzoeksvraag:

‘Welke competenties heeft de leerling van de mytyl-tyltyl PRO ZML nodig bij de aansluiting op de verschillende vormen van dagbesteding?’

Ik kan het antwoord op deze vraag geven door de alle conclusies die hiervoor in hoofdstuk 5 gemaakt zijn door de drie onderzoeksgroepen samen te voegen en te koppelen aan de theorie:

1. De leerkrachten, stagebegeleiders en (ex-)leerlingen willen meer kennisgeving over de mogelijkheden van toekomstig werk op de dagbesteding.

Om dit te realiseren, kan gewerkt worden aan:

- Inzet van het stagebureau in de klassen.
- Film maken van het werk op stage en dagbesteding, deze is in te zetten als informatie en lesmateriaal.
- Informatiemarkt van de dagbestedingen en stagebedrijven.
- Bezoeken van de stageplekken door leerkrachten en leerlingen.

De relatie met de theorie is te zien op pagina 15, de zogenoemde arbeidscompetenties (A-competenties) :

‘A: arbeidsmarktcompetenties:

- leercompetenties voor levenslang leren ('bijleren' t.b.v. inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, zie 1.3)
- loopbaancompetenties voor het maken van passende en kansrijke loopbaankeuzes;
- vak- of werk-specifieke competenties, inclusief arbeidsgerelateerde specifieke sociale competenties.’

2. De leerlingen willen dat de leerkrachten, stagebegeleiders en de activiteitenbegeleiders meer inspelen op de competenties die zij van nature bezitten. De individuele kenmerken.

Om dit te bewerkstelligen, kan gewerkt worden aan:

- Het portfolio.
- Inspelen op de individuele leerlijnen. Wat wil / moet een leerling nog leren, en wat niet. Ingaan en uitbreiden van de coachingsgesprekken.
- Stagemap, met daarin de individuele doelen van de leerling waar op school en stage aan gewerkt wordt.
- Meer inspelen op de wens (de werkrichting) van de leerling. Dit kan door te werken aan het portfolio, transitie, stagemappen, coachingsgesprekken en daarop de individuele doelen en de lessen op afstemmen. Zo kan er eerder op de wens en richting van de leerling ingespeeld worden.

Wat mij betreft is dit inherent aan de meervoudige beperking die de leerlingen op het mytyl-tyltyl onderwijs hebben. Zij zijn vanaf hun geboorte gewend om te gaan met hun eigen beperking, zowel de motorische als de verstandelijke. De competentie ‘hulp vragen’ is daarbij ook in de grafiek van de leerlingen aangemerkt als van nature

aanwezig. Ook dit is waar een groot aantal leerlingen dagelijks mee om moeten gaan. Het is inherent aan hun beperking en daardoor helemaal verweven in hun leven.

De theorie van de ijsberg uit hoofdstuk 2, pagina 15, past hier perfect bij:

‘Berlet.A. (2003) vergelijkt in *‘Competenties van A en Z’* een competentie met een ijsberg, die zij ontleend aan Spencer en Spencer *‘Competence at work: models for superior performance.’*(1993): aan de oppervlakte is iets zichtbaar, namelijk het concrete handelen / gedrag van een leerling. Maar onder de oppervlakte is nog veel meer aanwezig: het zelfbeeld, de motivatie, de aanleg, de persoonlijkheid en vaardigheden van de leerling evenals diens kennis en vaardigheden. Al deze onzichtbare voorwaarden zijn niet direct af te zien aan het handelen, maar liggen er wel aan ten grondslag.’

Aan het gedrag van de leerling is niet altijd te zien wat hij / zij al van nature bezit. Doormiddel van bovengenoemde portfolio en ingaan op de individuele leerlijnen door middel van coachingsgesprekken kan men het topje van de ijsberg meer zichtbaar maken. Oftewel het gedrag en aanleg meer helder krijgen van de individuele leerling.

Zie ook de publicatie van het SLO, *‘passende Kwalificaties, een tussen rapportage van de werkgroepen’*, op pagina 13:

Thema 1: De aansluiting tussen VSO en vervolg.

- De leeromgeving moet zo flexibel mogelijk worden aangepast aan de behoefte van de individuele leerling. ...
- Een variatie aan vormen van praktijkleren, leren op de werkplek, vormen van stages moet mogelijk zijn, binnen en / of buiten de school. ...
- De verhouding onderwijstijd op school vs. buitenschools praktijkleren moet flexibel zijn, zodat optimaal maatwerk geleverd kan worden. Want bij elke leerling past iets anders. ...
- De relatie tussen onderwijstijd binnen / buiten school kan dus ook variëren met de fase van opleiding (onderbouw hoofdzakelijk op school, bovenbouw meer tijd buiten school in leer-, stagebedrijf)‘

3. De leerlingen hebben de competenties: reflecteren op gedane werk, hulp vragen, zelfstandig doorwerken, samenwerken, jezelf presenteren, omgaan met gevoelens en ruzies oplossen voldoende geleerd op het mytyl-tyltyl onderwijs PRO ZML waardoor deze competenties niet meer van belang zijn op de werkvloer van de dagbesteding.

Om dit vast te houden is het noodzakelijk het aanbod van de lessen met deze competenties te behouden in het lesaanbod op PRO ZML.

4. De eisen van de dagbesteding liggen laag wat betreft werkhouding van werknemers / ex-leerlingen. Er kunnen weinig of geen doelen of eisen gesteld worden aan de werknemers. Waardoor reflecteren op gedane werk, zelfstandig doorwerken, samenwerken, jezelf presenteren, omgaan met gevoelens en ruzies oplossen niet van belang zijn.

Om dit verbeteren kan er gewerkt worden met:

- Een overdracht over competenties, gedrag en werkhouding van de leerling, door leerkracht en stagebegeleider naar de activiteitenbegeleiders van de dagbesteding waar de leerling gaat werken.
- Transitie.
- Stagemap met individuele doelen.
- Portfoliomap en eventuele behaalde certificaten. Zo kunnen leerlingen laten zien wat zij kennen en kunnen en waar zij nog aan willen werken. Dit portfolio kan verder uitgebreid worden bij de dagbesteding.

5. Het contact tussen de dagbesteding en het mytyl-tyltyl onderwijs is goed. Zij hebben contact met het stagebureau, de stagecoördinator.

De samenwerking tussen de dagbesteding en de leerkrachten is slecht. Dit ervaren zij als een gemis. Er is geen terugkoppeling vanuit de stagebegeleiders en het stagebureau over de (competenties van de) leerlingen, en vise versa.

Dit kan verbeterd worden door:

- Intensivering van contact tussen leerkracht en stagebegeleider, tussen leerkracht en dagbesteding. Door middel van: informatiebijeenkomsten, stageplaatsen bekijken en goed overleg met de stagebegeleider.
- Kennis van de mentoren uit te breiden over de werkmogelijkheden van de leerling. Dit kan door een aantal van deze tips zoals, informatiebijeenkomsten, stageplaatsen bekijken, goed overleg met de stagebegeleider en coachingsgesprekken met de leerling.
- Transitie.

Tot slot een lijst van competenties die behouden moeten blijven op PRO ZML van een mytyl-tyltyl school in Nederland en welke competenties uit het lesaanbod kunnen:

Competenties die zeker behouden moeten blijven in het lesaanbod op PRO ZML daar zij goed aansluiten bij het werk op de dagbesteding	Competenties die uit het lesaanbod gehaald kunnen worden van PRO ZML, daar zij niet aansluiten bij de competenties die nodig zijn voor het werk bij de dagbesteding
Hulp vragen Samenwerken Opkomen voor jezelf Veilig gedrag Hygiëne Gedrag en houding als werknemer Kent mogelijkheden van toekomstig werk!	Zelfstandig doorwerken Jezelf presenteren Begrijpend lezen

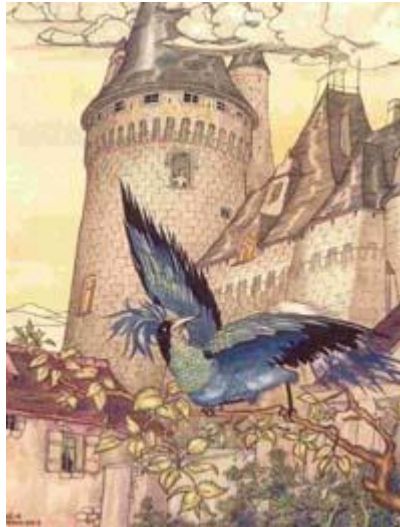
Voorts moet er bij deze lijst opgemerkt worden dat:

Er verschil is in competenties voor arbeid (A-competenties) en competenties voor zelfredzaamheid (Z-competenties). Zie pagina 15 de Publicatie van Berlet.I.

‘Competenties van A en Z’. Gekeken moet worden of de competenties die niet nodig zijn voor het werk op de dagbesteding , eventueel wel van belang zijn voor de zelfredzaamheid van de leerling in maatschappij en burgerschap. Hier kan ik in en met dit onderzoek geen antwoord op geven.

Er ingespeeld moet worden op de competenties die de leerling van nature al bezit. Aansluiten bij de mogelijkheden van de leerling.

Er moet een betere overdracht en samenwerking komen tussen activiteitenbegeleiders, leerkrachten, stagebegeleiders, leerlingen en ex-leerlingen, zodat er meer en betere eisen gesteld kunnen worden aan het werk van de werknemers, de ex-leerlingen, op de dagbesteding.

De blauwe Vogel

*'De Buurvrouw komt binnen met een wondermooi kindje,
dat de tortelduif van Tytyl in haar armen klemt.*

D e B u u r v r o u w

Ziet nu eens wat een wonder!....

M o e d e r T y l

Niet mogelijk!.... Kan ze lopen?....

D e B u u r v r o u w

*Ze loopt!.... Dat is te zeggen ze holt, ze danst, ze vliegt!....
Toen ze den vogel zag,
is ze zoo maar met één sprong uit haar bed gekomen
en naar het raam gelopen om bij het licht te zien
of het waarlijk de vogel van Tytyl was....
En toen, flap, de straat op,
als een engeltje....
Ik heb haar maar net kunnen bijhouden....'*

Uit het sprookjestoneelstuk *"De Blauwe Vogel"*
Door Maurice Maeterlinck. (1908)

Hoofdstuk 6

‘evaluatie’

Nu de conclusie is geschreven wil ik het proces rondom dit meesterstuk evalueren. Dit doe ik aan de hand van verschillende invalshoeken. Ik evalueer het proces van dit onderzoek, van de opleiding Fontys Master SEN en mijn persoonlijke proces.

6.1 Evaluatie van het onderzoeksproces:

In de loop van het eerste studiejaar van de studie Fontys Master SEN, die ik bijna helemaal op de school voor mytyl-tyltyl onderwijs heb mogen doorlopen, had ik meteen dit onderwerp voor mijn meesterstuk voor ogen. Het is bij me gebleven en verfijnd totdat ik eraan toe was het uit te werken. Dat was de start van het tweede studiejaar. Het feit dat ik nieuw op de afdeling PRO ZML binnenkwam maakte dat ik houvast wilde in de keuze voor de CED-leerlijnen. Ik kan de leerlingen veel leren, het kan van alles zijn ... Het maakt mij ook niet uit, zolang het naar mijn mening maar nuttig is voor de leerlingen. De keuze van leerlijnen was niet geheel duidelijk voor mij, vandaar mijn vasthoudendheid in dit onderwerp.

Aan de start van de begeleiding van dit meesterstuk, onze LOL-groep, had ik geen idee wat er moest gebeuren, en hoe het allemaal zou gaan verlopen. Ik had echt geen enkel idee. Eigenlijk ben ik er gewoon maar mee begonnen. Begonnen met schrijven, de opzet van het onderzoek. Ik heb niet gekeken naar andere meesterstukken of onderzoeken, bewust, want dat zou mijn onzekerheid alleen maar aanwakkeren. Dit heb ik volgehouden tot het einde van mijn onderzoek. Natuurlijk heb ik wel van de zijlijn het proces van mijn LOL-groep genoten gevolgd, de critical-friends, de hoofdstukken in wording gelezen en kort becommentarieerd. Maar heb mijn eigen weg gevolgd en daaraan vast gehouden.

Eigenlijk nu ik aan het einde sta van mijn meesterstuk kan ik pas zeggen dat ik weet hoe zo'n onderzoek verloopt. In het begin had ik het idee dat ik alles al uitgewerkt en onderbouwd moest beschrijven, als een theorieboek, nu weet ik dat ik het proces naar het antwoord op mijn onderzoeksvraag heb beschreven. Dat is stap voor stap gegaan bij mij. Hoofdstuk voor hoofdstuk. In chronologische volgorde, van 1 tot 6. De hoofdstukken hebben mij door het proces geleid.

Nu ik het teruglees, lijkt het net of een ander het geschreven heeft. Onherkenbaar Ancella. De zakelijkheid van een aantal hoofdstukken is nieuw voor mij. Het is grappig die kant van mijzelf te ontdekken. Toch de introductie, de evaluatie en nawoord is persoonlijker en daardoor meer herkenbaar.

Een deel van de uitkomst was voor mij logisch. Ik weet dat de aangeboden competenties op onze school (de mytyl-tyltyl PRO ZML) niet altijd aansluiten. Dit merkte ik aan ex-leerlingen die dit aangeven, en soms zelfs mislukken in de start van hun baan, hun nieuwe toekomst. Maar ook een groot deel heeft mij verrast. Dat leerlingen aangeven heel zelfstandig te zijn. Logisch, maar hier had ik zelf in eerste instantie bij de onderzoeksvraag niet aan gedacht. Het heeft mij vooral veel duidelijk gemaakt. Toekomst gericht werken! En dat is waar ik op in ga zetten. Want met het einde van dit onderzoek, sta ik aan de start van de invoering... Zoals ook uit de theorie van actieonderzoek blijkt. De cyclische fases. Ik zit nu in de fase van bijstellen

en nieuwe verbeteracties opstarten, zie pagina 21 van dit onderzoek. Daar ga ik nog even voor!

Ook heb ik op ICT gebied een enorme stap vooruit gemaakt. Door gewoon te doen, te falen en te herstellen, ben ik over de informaticaweg gehobbeld. Ik heb er veel van geleerd.

6.2 Evaluatie van mijn studieproces:

Ja, het studeren... Ik vind het leuk! Heel erg leuk! Ik hou ervan mijzelf te verreiken met nieuwe inzichten, nieuwe theorieën en vooral deze te delen met andere (studiegenoten). Ook al is leren niet mijn sterkste kant. Ik moet het van mijn enthousiasme en doorzettingsvermogen hebben. Het studeren geeft mij zekerheid in het werk wat ik nu doe. Het houdt mij scherp. De onderwerpen gerelateerd aan de praktijk, de speciale leerlingen, hebben mijn diepste interesse. Ik heb het als een voorrecht ervaren dat ik deze opleiding mocht volgen op en voor dit mytyl-tyltyl onderwijs.

Toch heb ik, wederom, gemerkt dat ik daar vrijwel de enige in ben. Ik kon mijn enthousiasme met niet veel mensen delen, daar de meeste studenten de studie ervoeren als iets wat moest. Dit heb ik ook gemerkt in het feit dat ik als enige tweedejaars student Master SEN door ben gegaan. Een heel aantal van mijn eerstejaarsmedestudenten zijn een andere opleiding gaan volgen. Ik ben bij derde en vierdejaars, IB (interne begeleiders)-groepen of eerstejaarsstudenten aangesloten. Het is leuk steeds nieuwe studiegroepen te ontmoeten, maar heb daardoor ook wel mijn laatste jaar als vrij eenzaam ervaren. Desalniettemin heb ik het met veel plezier gevolgd. In het leerproces heb ik mensen gezocht en gevonden met wie ik mijn enthousiasme kon delen. Ook zijn er nieuwe vriendschappen door ontstaan. Delegeren en vragen. Dat is ook niet mijn sterkste kant. Ik probeer alles alleen te doen, zodat ik andere mensen niet lastig val. Ik heb geleerd dat ik door vragen verder kan komen dan alleen. Zoals ook de contacten leggen met de dagbesteding, wat de stagecoördinator voor mij heeft gedaan. Of het thuisfront inschakelen bij het huishouden, zodat ik nog wat kon typen. En wat ik hierin het meest fijne vind, is dat een ander het vaak helemaal niet erg vind om te helpen. Dat was een plezierige ervaring.

Ik ben blij dat ik nu klaar ben. Het is een hele kluit geweest. Maar dat neemt niet weg dat ik ooit in de toekomst nog eens een studie zal doen. Ik hou ervan!

6.3 Mijn persoonlijke proces:

Ik heb van mijzelf opgekeken. Dat leren, studeren na zoveel jaar nog lukte. Mijn gedrevenheid maakte dat ik alle opdrachten (op één na) op tijd heb ingeleverd. De meeste modules vond ik boeiend, een enkele saai. Telkens ben ik na de lessen met nieuwe verhalen thuisgekomen. En ik heb ze verteld, thuis en op school.

Het studeren thuis op de studiedagen vond ik prettig. Heb mijn tijd goed kunnen indelen, en ben daarin natuurlijk ook erg gesteund door mijn man. Plannen is ook één van mijn kwaliteiten gebleken. Dit is iets wat ik ook in andere opleidingen heb

ervaren, het is vaak niet moeilijk, maar wel veel. Discipline, doorzettingsvermogen , enthousiasme en planning is daarbij erg belangrijk.

Lange tijd, zo'n anderhalf jaar, heb ik deze studie redelijk gemakkelijk gevolgd. Maar natuurlijk is het niet altijd gemakkelijk geweest. De avonden studeren, vooral in een stad ver weg van mijn woonplaats, vond ik zwaar. Ik ben geen avondmens, en dan is de dag (na een werkdag op school) wel erg lang. Het 'alleen zijn' in het tweede studiejaar, geheel ongewild. Daardoor zelf zoeken naar de juiste planning van modules, en de mensen die je daarvoor nodig hebt. Moeilijk vond ik ook dat er studenten zijn die de mazen van de wet opzoeken, proberen onder zaken uit te komen. Wat vaak nog lukt ook... Ik snap het niet en heb er ook geen begrip voor. Ook het laatste halfjaar, met het naderende einde van het schooljaar, vond ik zwaar. Die beruchte laatste loodjes...Ik ben een denker, en als ik alles op een rijtje heb doe ik het. Maar dan is er die beruchte tijdsdruk... Het heeft heel wat traantjes gekost.

Maar goed, al dit weegt niet op tegen het fijne gevoel het gehaald te hebben. Ik heb er mijn best voor gedaan en ervan genoten. De nieuwe inzichten. Het ontdekkingsproces van leerstof maar ook van mijzelf. Het is een einde van een periode en de start van een nieuwe. Maar bovenal heb ik het gedaan voor de leerlingen, de uitkomst van dit onderzoek is voor hen, om te mogen werken met de mooiste mensjes van deze maatschappij! En daar ben ik reuze trots op! En natuurlijk ga ik ervoor dat zij straks kunnen zeggen: Ik ben waar ik zijn moet!

Ancella Blom

De blauwe Vogel

*'Hij wil den vogel uit de handen van het meisje nemen,
zij biedt onwillekeurig eenigen weerstand en
gebruikmakende van hunne aarzelende houding ontkomt de vogel en vliegt weg.*

Het kleine meisje (met een gil van wanhoop)

*Moeder!.... Hij is weg!....
Ze barst in snikken uit.*

Tyltyl

*'t Is niks.... Schrei maar niet.... Ik zal hem wel weer vangen....
(Hij treedt vóór op het tooneel en zegt tegen het publiek)
Als iemand hem terugvindt,
wil hij hem ons dan weer geven?....
Wij en de ander hebben hem noodig om later gelukkig te zijn....'*

HET SCHERM VALT.

Uit het sprookjestoneelstuk *"De Blauwe Vogel"*
Door Maurice Maeterlinck. (1908)

Nawoord

'bedankt!'

Nog een kort dankwoord voor mensen die veel hebben betekend om dit meesterstuk tot een goed einde te brengen:

Mijn studiebegeleidster op school bedankt voor je hulp en inzet om onze LOL-groep, en in dit geval mij, te leiden door dit proces. Jouw onvoorwaardelijk vertrouwen in mij, heeft er zeker toe bijgedragen dat ik meesterstuk is geworden wat het is geworden. Jouw rust heeft mijn meesterstuk eigenheid gegeven. Het heeft mij enorm gesteund! Bedankt!

De stagecoördinator bedankt voor jouw inzet in de relatie naar de mensen van de dagbesteding. Zonder jou had ik de interviews niet zo vlot terug gekregen. Het heeft me enorm geholpen, vooral in tijd! Bedankt!

Alle mensen die de tijd hebben genomen het interview in te vullen en te retourneren. Ik ben zo blij met jullie aandeel in dit meesterstuk. Het voelt voor mij of wij dit samen hebben gemaakt! Ik hoop dat ook jullie er veel aan zullen hebben! Bedankt!

De mensen die interesse hebben getoond in mijn verhaal, mijn studieproces. Ik denk aan mijn naaste collega's, mijn vriendinnen, de teamleider, de onderwijsassistente en aan alle anderen die ik, gewild of ongewild, heb laten meedelen in mijn proces! Bedankt!

De kinderen van mijn man en mijn ouders. Als jullie langs kwamen kon ik even stoppen met leren. Jullie hebben voor mijn broodnodige ontspanning tussendoor gezorgd. Het is zo fijn dat jullie er voor mij zijn! Bedankt!

En natuurlijk mijn lieve mannetje. Jouw begrip voor mijn 'afwezigheid'. Het oppakken van het huishouden, maar ook het oppikken van mijn signalen. Even naar het strand rijden om 17.00 uur voor een frisse duik in zee samen met je jongste dochter, waarna ik weer verder kon. Gewoon even tegen je aan mogen hangen op de bank na een studieavond. Een sms'je met de woorden: 'ik ben trots op je!'. Jouw begrip, vertrouwen en trots! Bedankt Lieverd!

Bedankt Allemaal!
Ancella

Literatuur:

Literatuur:

Berlet, Ina (2003). *Competenties van A en Z, Aanzet voor een competentiegerichtte vormgeving van het praktijkonderwijs*. Enschede: Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO).

Griffioen, A (2002). *Gewapend beton- op zoek naar een stevig fundament voor competentiegericht onderwijs*. Universiteit van Utrecht: CLU.

Harinck, Frits (2010). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen - Apeldoorn: Frits Harinck & Garant uitgevers n.v.

Maeterlinck, Maurice (1908) *De blauwe vogel* (vertaling Van der Wissel-Herderschee, G.M.). Amsterdam: Van Campen.

Ponte, Paula (2003). *Onderwijs van eigen makelij. Procesboek actieonderzoek in scholen en opleidingen*. Soest: Nelissen.

Projectgroep Passende Kwalificaties van het SLO (november 2009). *Passende Kwalificaties, een eerste tussenrapportage van de werkgroepen*. Enschede: in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Spencer, Lyle M. & Spencer, Signe M. (1993). *Competence at work: models for superior performance*. New York: John Wiley & Sons.

Websites:

<http://www.cedgroep.nl>

http://www.dbnl.org/tekst/maet001blau01_01/colofon.htm

<http://www.onderwijscontinuum.nl/>

<http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw>

http://www.slo.nl/downloads/archief/Competenties__van__A__en__Z.pdf/

<http://www.wetkwaliteitvso.nl/>

cd-rom:

CPS Onderwijsontwikkeling en advies (2011). *Levende Kwaliteit, actieonderzoek als instrument voor kwaliteitszorg op de werkvloer*. Amersfoort: www.cps.nl

Bijlage

Bijlage 1, interviews.

Interviewvragen activiteitenbegeleiding dagbesteding:

Inleiding:

Ik ben Ancella Blom, 39 jaar, woon samen in *** met vriend en zijn 3 kinderen.
Na 14 jaar basisonderwijs en (tegelijkertijd) avondschoon voor moeilijk lerende jongeren en volwassenen, werk ik sinds 3 jaar in het mytyl-tyltyl onderwijs.
Het eerste jaar als invalkracht op alle afdelingen, daarna half jaar op het basis speciaal onderwijs, waarna ik de overstap heb gemaakt naar een vaste baan op de PRO ZML afdeling.
Twee jaar geleden ben ik gestart met de opleiding Master Special Educational Needs.
Hiervan ligt het sluitstuk nu voor u.

Voor mijn meesterstuk onderzoek ik welke competenties de PRO afdeling de leerlingen bezitten en aangeboden worden, en of dit aansluit bij hun toekomstige werkgever de dagbesteding.
Mijn doel is om dit te stroomlijnen zodat de leerlingen beter voorbereid zijn op de werkplek, de leerkrachten op de PRO zich beter afstemmen op de toekomst van de leerling en de begeleiders van de dagbesteding zich hierin meer gehoord voelen. 'Samenwerking', 'de doorgaande lijn' en 'de toekomst van de leerling' zijn hierbij kernpunten.

Natuurlijk hoop ik dat u dit doel ondersteunt en u de tijd neemt en heeft dit in te vullen.
Eén of meerdere werknemers mogen dit formulier afzonderlijk van elkaar invullen.
Als dank krijgt u dan een exemplaar van het meesterstuk, met daarin de resultaten die onder andere door u zijn ingestuurd. Ook zal ik mij sterk maken dit onderzoek in te voeren, zodat de resultaten hiervan een uitvoerbaar plan worden!

Op naar een mooie toekomst voor onze leerlingen!

U kunt het schema digitaal invullen en per mail aan mij retourneren.
Alvast hartelijk dank!

Ancella Blom
Mytyl-tyltyl onderwijs
PRO ZML

Studie: Fontys Hogescholen
Master SEN

Naam van de werkvoorziening:

Mijn functie is de volgende:

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruizen welke competenties de leerlingen bezitten, of naar uw mening geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen				
Rekenen: Prijzen aflezen				
Rekenen: meten en wegen (kookles)				
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)				
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				
Omgang met media: Computer hanteren				
Leren leren: Taakaanpak				
Leren leren: Reflectie op gedane werk				
Leren leren: Hulp vragen				
Leren leren: Zelfstandig doorwerken				
Sociale vaardigheden: Samenwerken				
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.				
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren				
Sociaal emotioneel: Een keuze maken				
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf				

Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens				
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				
Kent mogelijkheden van toekomstig werk				
Beeld van eigen mogelijkheden				
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)				
Gedrag en houding als werknemer				
Veilig gedrag				
Kent vaktaal				

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen de school en u als dagbesteding?

- ☐ Goed, want

- ☐ Gemiddeld, want

- ☐ Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn om samenwerking te verbeteren:

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Interviewvragen leerkrachten en stagebegeleiders, bovenbouw PRO ZML:

Inleiding:

Jullie kennen mij als jullie collega op het mytyl-tyltyl onderwijs, afdeling kernteam 2 PRO ZML. Samen met ons team bouwen we aan de toekomst van de leerlingen. Ik zie het als een hele mooie en verantwoordelijke taak, de leerlingen te begeleiden naar een prachtige hoopvolle toekomst.

Twee jaar geleden ben ik gestart met de opleiding Master Special Educational Needs. Hiervan ligt het sluitstuk nu voor u.

Voor mijn meesterstuk onderzoek ik welke competenties de leerlingen van PRO ZML bezitten en welke door de leerkrachten aangeboden worden, en of dit aansluit bij hun toekomstige werkgever de dagbesteding.

Mijn doel is om dit te stroomlijnen zodat de leerlingen beter voorbereid zijn op de werkplek, de leerkrachten op de PRO zich beter kunnen afstemmen op de toekomst van de leerling en de begeleiders van de dagbesteding zich hierin meer gehoord voelen. 'Samenwerking', 'de doorgaande lijn' en 'de toekomst van de leerling' zijn hierbij kernpunten.

Hierbij zou ik graag de bovenste laag van ons team, degene die dichtbij de overgang van school naar dagbesteding staan, willen ondervragen. Dat zijn, naar mijn mening, de bovenbouw leerkrachten en de stagebegeleiders.

Natuurlijk hoop ik dat u dit doel ondersteunt en u de tijd neemt en heeft dit in te vullen.

Als dank krijgt u een exemplaar van het meesterstuk op de afdeling, met daarin de resultaten die onder andere door u zijn ingestuurd. Ook zal ik mij sterk maken dit onderzoek in te voeren, zodat de resultaten hiervan een uitvoerbaar plan worden!

Op naar een mooie toekomst voor onze leerlingen!

U kunt het schema digitaal invullen en per mail aan mij retourneren.
Alvast hartelijk dank!

Ancella Blom
Mytyl-tyltyl onderwijs
PRO ZML

Studie: Fontys Hogescholen
Master SEN

Ik ben:

- Leerkracht
- stagebegeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruizen welke competenties de leerlingen bezitten, geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen				
Rekenen: Prijzen aflezen				
Rekenen: meten en wegen (kookles)				
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)				
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				
Omgang met media: Computer hanteren				
Leren leren: Taakaanpak				
Leren leren: Reflectie op gedane werk				
Leren leren: Hulp vragen				
Leren leren: Zelfstandig doorwerken				
Sociale vaardigheden: Samenwerken				
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.				
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren				
Sociaal emotioneel: Een keuze maken				
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf				
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens				

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				
Kent mogelijkheden van toekomstig werk				
Beeld van eigen mogelijkheden				
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)				
Gedrag en houding als werknemer				
Veilig gedrag				
Kent vaktaal				

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen u als school en dagbesteding?

- Goed, want

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn voor een goede samenwerking:

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Interviewvragen leerlingen, bovenbouw PRO-ZML:

Inleiding:

Hallo allemaal!

Jullie weten dat ik een opleiding volg om een goede speciaal onderwijs juf te worden. Daarmee zit ik nu in het laatste stukje van de studie. Ik moet alleen nog een groot werkstuk schrijven waarin ik iets onderzoek over school. Graag wil ik weten wat jullie geleerd hebben op school en of je denkt dat het voldoende is voor je werk na school. Jouw toekomst dus.

Daar heb ik jullie hulp bij nodig!

Willen jullie alleen, of samen met iemand, de volgende vragen invullen? Dan kan ik deze verwerken in mijn werkstuk. Als mijn werkstuk klaar is mogen jullie hem natuurlijk inzien!

En ik denk dat de leerlingen die na jullie van school afgaan, er heel veel aan zullen hebben!

Je kunt de vragen digitaal invullen en per mail aan mij terugsturen.

Alvast hartelijk dank!

Ancella Blom
Mytyl-tyltyl onderwijs
PRO ZML

Studie: Fontys Hogescholen
Master SEN

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruizen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen				
Rekenen: Prijzen aflezen				
Rekenen: meten en wegen (kookles)				
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)				
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				
Omgang met media: Computer hanteren				
Leren leren: Taakaanpak				
Leren leren: Reflectie op gedane werk				
Leren leren: Hulp vragen				
Leren leren: Zelfstandig doorwerken				
Sociale vaardigheden: Samenwerken				
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.				
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren				
Sociaal emotioneel: Een keuze maken				
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf				
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens				

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				
Kent mogelijkheden van toekomstig werk				
Beeld van eigen mogelijkheden				
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)				
Gedrag en houding als werknemer				
Veilig gedrag				
Kent vaktaal				

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

Weet je al waar je wilt gaan werken?

- ☐ Ja, ik ga werken bij

- ☐ Nee, ik weet het nog niet.

Zo ja, ben je al eens bij die werkplek geweest?

- ☐ Ja, dit doe ik daar (of heb ik daar gedaan)

- ☐ Nee, ik ben er nog nooit geweest.

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding (waar jij straks gaat werken)?

- ☐ Goed, want

- ☐ Gemiddeld, want

- ☐ Slecht, want

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Bijlage 2, drie geretourneerde interviews door activiteitenbegeleiding dagbesteding.

Naam van de werkvoorziening:

Stichting "Ook Voor Jou"

Mijn functie is de volgende:

Coordinator

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruisen welke competenties de leerlingen bezitten, of naar uw mening geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn. U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen		X		X
Rekenen: Prijzen aflezen		X	X	
Rekenen: meten en wegen (kookles)		X	X	
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		X	X	
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		X	X	
Omgang met media: Computer hanteren		X	X	
Leren leren: Taakaanpak		X		X
Leren leren: Reflectie op gedane werk				X
Leren leren: Hulp vragen		X	X	
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		X	X min of meer	X
Sociale vaardigheden: Samenwerken		X	X min of meer	
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.			X	
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren				X
Sociaal emotioneel: Een keuze maken			X	
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		X		

Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens				
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				X
Kent mogelijkheden van toekomstig werk			X	
Beeld van eigen mogelijkheden			X	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)			X	
Gedrag en houding als werknemer			X	
Veilig gedrag			X	
Kent vaktaal			X	

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Doordat onze deelnemers veel begeleiding krijgen (1 op 4) hoeven zij niet (bij aanvang) van de
Dagbesteding allerlei vaardigheden in huis te hebben. Zij worden bij alle bovengenoemde
Competenties begeleid. Wat ze niet kunnen geeft niet, we gaan uit van wat iemand wel kan en
Stimuleren waar kan in de ontwikkeling.

Hoe vindt u de samenwerking tussen de school en u als dagbesteding?

- Goed, want

Geregeld overleg en afstemming. School is op de hoogte van hoe het met de groep gaat
Tijdens de stage(s). Lerare van school weet goed hoe de dagbesteding in elkaar zit en weet
Daar op aan te passen/in te voegen.

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn om samenwerking te verbeteren:

Overige opmerkingen:

Ga zo door met overleg en afstemmen.

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Naam van de werkvoorziening:

Mijn functie is de volgende:

Begeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruizen welke competenties de leerlingen bezitten, of naar uw mening geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen		x		X
Rekenen: Prijzen aflezen		x		X
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x		X
Rekenen: Klokijken (en dagplanning)		x		X
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		x		X
Omgang met media: Computer hanteren		x		X
Leren leren: Taakaanpak			x	
Leren leren: Reflectie op gedane werk			x	
Leren leren: Hulp vragen			X	
Leren leren: Zelfstandig doorwerken				X
Sociale vaardigheden: Samenwerken			X	
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.			X	
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren				X
Sociaal emotioneel: Een keuze maken				X
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf			X	

Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens				x
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie			X	
Kent mogelijkheden van toekomstig werk				X
Beeld van eigen mogelijkheden				X
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)				X
Gedrag en houding als werknemer				X
Veilig gedrag		X	x	
Kent vaktaal				X

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Wij passen ons aan aan de mogelijkheden van de clienten.

We gaan uit van de persoon, eigenlijk gaat het niet om competenties.

Als zij maar een plezierige plek hebben om hun 'werk' te doen.

Hoe vindt u de samenwerking tussen de school en u als dagbesteding?

☒ Goed, want

Er is goed contact met de mytyl-tyltyl school.

☐ Gemiddeld, want

☐ Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn om samenwerking te verbeteren:

Het zou wel goed zijn om nazorg te bieden na school.

Even een bezoekje, om te kijken hoe het gaat.

Eventueel kunnen er dan nog wat aanwijzingen, richtlijnen gegeven worden.

Nazorg dus.

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:

Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:

*****@hotmail.com

Naam van de werkvoorziening:

Stagebureau Het LoopbaanCentrum van DeHartekampGroep

Mijn functie is de volgende:

Seniorbegeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruizen welke competenties de leerlingen bezitten, of naar uw mening geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen				X
Rekenen: Prijzen aflezen				X
Rekenen: meten en wegen (kookles)				X
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)				X
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				X
Omgang met media: Computer hanteren				X
Leren leren: Taakaanpak				X
Leren leren: Reflectie op gedane werk				X
Leren leren: Hulp vragen			X	
Leren leren: Zelfstandig doorwerken				X
Sociale vaardigheden: Samenwerken			X	
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.			X	
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren				X
Sociaal emotioneel: Een keuze maken				X
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf			X	

Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens			X	
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie			X	
Kent mogelijkheden van toekomstig werk				X
Beeld van eigen mogelijkheden				X
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)				X
Gedrag en houding als werknemer				X
Veilig gedrag		X		
Kent vaktaal				X

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Ik vind de vragen lastig beantwoorden, omdat cliënten binnen het stagebureau nog verder kunnen leren, sommige punten hoeven ze nog niet te kunnen. De cliënten ontdekken binnen het stagebureau wat zij leuk vinden en binnen welke dagbestedingsplek zij zouden willen werken, het is afhankelijk van deze dagbestedingsplek wat zij zouden moeten werken. Zo moet je voor de winkel JUMA met geld om kunnen gaan, maar voor het serviceteam is dat niet nodig, maar daar is hygiëne weer belangrijk.

De vraag en vaardigheden van de cliënt staat voorop en daarop kunnen de meeste dagbestedingsplekken op worden aangepast.

Hoe vindt u de samenwerking tussen de school en u als dagbesteding?

☒ Goed, want

We kunnen elkaar goed vinden, we hebben regelmatig overleg.

☐ Gemiddeld, want

☐ Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn om samenwerking te verbeteren:

Het contact tussen HetLoopBaanCentrum mag nog intensiever door bijv. info bijeenkomsten over dagbesteding op school aan leerlingen, ouders en leerkrachten en door groepsstages

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Bijlage 3, acht geretourneerde interviews leerkrachten bovenbouw en stagebegeleiding.

Ik ben:

- ☐ Leerkracht
- ☒ stagebegeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruisen welke competenties de leerlingen bezitten, geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen		x		
Rekenen: Prijzen aflezen		x	x	
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x	x	
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		x	x	
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				x
Omgang met media: Computer hanteren		x		
Leren leren: Taakaanpak		x		
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x		
Leren leren: Hulp vragen		x	x	
Leren leren: Zelfstandig doorwerken			x	x
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x		
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		x		
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		x		
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		x		
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		x		

Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		x		
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie		x	x	
Kent mogelijkheden van toekomstig werk			x	
Beeld van eigen mogelijkheden		x	x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x	x	
Gedrag en houding als werknemer			x	
Veilig gedrag			x	
Kent vaktaal			x	

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen u als school en dagbesteding?

- Goed, want

We hebben regelmatig overleg, zowel voor de individuele stages als de groepsstages.

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn voor een goede samenwerking:

Dat de(school) doelen voor de individuele stages doorgetrokken worden.

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:

Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:

*****@hotmail.com

Ik ben:

- ☐ Leerkracht
- ☐ xstagebegeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruisen welke competenties de leerlingen bezitten, geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen		x		
Rekenen: Prijzen aflezen		x	x	
Rekenen: meten en wegen (kookles)				x
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		x	x	
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				x
Omgang met media: Computer hanteren		x		
Leren leren: Taakaanpak		x	x	
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x	x	
Leren leren: Hulp vragen		x		
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		x	x	
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x		
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		x	x	
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		x		
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		x	x	
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		x	x	
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		x		

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie		x		
Kent mogelijkheden van toekomstig werk		x	x	
Beeld van eigen mogelijkheden		x	x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x		
Gedrag en houding als werknemer		x	x	
Veilig gedrag		x	x	
Kent vaktaal		x	x	

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen u als school en dagbesteding?

- ☐ Goed, want

- ☐ Gemiddeld, want

- ☐ Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn voor een goede samenwerking:

Overige opmerkingen:

Over relatie tussen werkplek leerling en school kan ik niet oordelen. Een collega van het stagebureau heeft contacten met werkgevers.

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Ik ben:

- ☐ Leerkracht
- ☒ stagebegeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruizen welke competenties de leerlingen bezitten, geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen		x	x	
Rekenen: Prijzen aflezen		x	x	
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x	x	
Rekenen: Klokijken (en dagplanning)		x	x	
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		x	x	
Omgang met media: Computer hanteren		x	x	
Leren leren: Taakaanpak		x	x	
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x	x	
Leren leren: Hulp vragen		x	x	
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		x	x	
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x	x	
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		x	x	
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		x	x	
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		x	x	
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		x	x	
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		x	x	

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie		x	x	
Kent mogelijkheden van toekomstig werk		x	x	
Beeld van eigen mogelijkheden		x	x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x	x	
Gedrag en houding als werknemer		x	x	
Veilig gedrag		x	x	
Kent vaktaal		x	x	

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen u als school en dagbesteding?

- ☐ Goed, want

- ☐ Gemiddeld, want

Heliomare en samenwerking gaat het laatste jaar beter , omdat ze meer contacten hebben met activiteitencentra, dagcentra en zorgboerderijen.

- ☐ Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn voor een goede samenwerking:

De maatschappij is onvoldoende op beperkingen ingesteld en vooral alle veranderingen in de wet- en regelgeving werken ook niet in hun voordeel. Dus betere samenwerking en afstemming tussen alle betrokken organisaties.

Een Jobcoach wat vaker inzetten want die helpt ze bij het vinden van geschikt werk. Die ondersteunt hem/haar ook bij het werk op de "werkvloer" en die kunnen mensen voldoende motiveren en stimuleren.

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Ik ben:

- ☐ Leerkracht. X
- ☐ stagebegeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruisen welke competenties de leerlingen bezitten, geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen		X	X	
Rekenen: Prijzen aflezen		X		
Rekenen: meten en wegen (kookles)		X		
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		X	X	
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		X	X	
Omgang met media: Computer hanteren		X		
Leren leren: Taakaanpak		X	X	
Leren leren: Reflectie op gedane werk		X	X	
Leren leren: Hulp vragen	X	X		
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		X	X	
Sociale vaardigheden: Samenwerken		X	X	
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.	X	X	X	
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		X	X	
Sociaal emotioneel: Een keuze maken	X	X	X	
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		X	X	
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		X	X	

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie		X	X	
Kent mogelijkheden van toekomstig werk		X		
Beeld van eigen mogelijkheden		X	X	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		X	X	
Gedrag en houding als werknemer		X	X	
Veilig gedrag		X	X	
Kent vaktaal		X	X	

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Ik mis lezen. Verder bij media hoort misschien ook omgaan met telefon en kopierapparaat.

Hoe vindt u de samenwerking tussen u als school en dagbesteding?

- ☐ Goed, want

- ☐ Gemiddeld, want

- ☐ Slecht, want

dit jaar voor het eerst samenwerking met parkzicht. Daarvoor weinig contact op een bezoekje wederzijds na. We denken te weten wat er bij elkaar leeft en speelt.

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn voor een goede samenwerking:

In de nieuwe wet passende kwalificaties is de uitstroom van de leerling bij 5 jaar al bekend. Verder zijn wij tot twee jaar na school verlaten verplicht de leerling te volgen. Dit zijn positieve ontwikkelingen. Ook is het aanbod, en wordt het lesaanbod, steeds meer afgestemd op wat de leerling later kan en wilt doen. Alles is gericht op een zo'n naadloos overgang van school naar werk. Dit vraagt nog meer kennis van de mentoren over de werkmogelijkheden van de leerling en Een nog beter overleg met de stagebegeleidster en verdere disciplines die betrokken zijn bij de toekomst van de leerling. Dat coaching een grote rol speelt is evident. Immers de wens van de leerling mag nooit vergeten worden. Hoe eerder zijn richting bekend is hoe beter de overgang naar dagbesteding zal verlopen.

Overige opmerkingen:

De leerling staat centraal in elke fase van toeleiding naar dagbesteding. Wij zijn geneigd personen in hokjes te plaatsen. Het is voor mij altijd belangrijk te kijken naar de mogelijkheden van het individu. En passen de mogelijkheden niet in het afgezette kader, dan is het aan ons die voorwaarden te scheppen waarin de leerling wel in zijn kader past.

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Ik ben:

☐ Leerkracht

☒ stagebegeleidster. Ik begeleid de leerlingen tijdens een groepsstage bij Bloemenservice NL.

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruisen welke competenties de leerlingen bezitten, geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen				☒
Rekenen: Prijzen aflezen				☒
Rekenen: meten en wegen (kookles)				☒
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)				☒
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				☒
Omgang met media: Computer hanteren				☒
Leren leren: Taakaanpak				☒
Leren leren: Reflectie op gedane werk		☒		
Leren leren: Hulp vragen		☒		
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		☒		
Sociale vaardigheden: Samenwerken		☒		
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		☒		
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		☒		
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		☒		
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		☒		
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		☒		

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie		x		
Kent mogelijkheden van toekomstig werk			x	
Beeld van eigen mogelijkheden			x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x	x	
Gedrag en houding als werknemer			x	
Veilig gedrag		x		
Kent vaktaal		x	x	

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen u als school en dagbesteding?

- Goed, want

Er wordt veel rekening gehouden met de beperking van de leerlingen. Er is een goed overleg tussen de stagebegeleider en begeleider van Bloemenservice NL.
Er worden bijvoorbeeld foto's gemaakt van de plek waar de attributen moeten worden geplaatst. Bijvoorbeeld in een schap een foto van een vaas en daar moeten de schone vazen teruggeplaatst worden.

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn voor een goede samenwerking:

De samenwerking verloopt prima. Ik kom uit het vak en heb 30 jaar ervaring in de bloemen. Het bedrijf en ik verstaan elkaar prima waardoor deze positieve contacten op de leerlingen worden overgebracht.

Overige opmerkingen:

De leerlingen kunnen een opleiding volgen waarbij ze een certificaat kunnen behalen. Dit certificaat is landelijk erkent. Dit certificaat wordt uitgereikt door de kpc groep.

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Ik ben:

- ☐ Leerkracht
- ☒ X stagebegeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruizen welke competenties de leerlingen bezitten, geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen		x	x	
Rekenen: Prijzen aflezen		x	x	
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x	x	
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		x	x	
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		x	x	
Omgang met media: Computer hanteren		x	x	
Leren leren: Taakaanpak		x	x	
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x	x	
Leren leren: Hulp vragen		x	x	
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		x	x	
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x	x	
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		x	x	
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		x	x	
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		x	x	
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		x	x	
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		x	x	

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie		x	x	
Kent mogelijkheden van toekomstig werk			x	
Beeld van eigen mogelijkheden			x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)			x	
Gedrag en houding als werknemer			x	
Veilig gedrag			x	
Kent vaktaal			x	

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen u als school en dagbesteding?

- ☐ Goed, want

- ☒ Gemiddeld, want

Ik zou het fijn vinden als de leerkrachten een keer de mogelijkheid hebben op de stageplaatsen te kijken. Dit ook voor hun tijdens overleggen, een beter inzicht te krijgen.

- ☐ Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn voor een goede samenwerking:

Om tijdens de studiedag met het personeel de stageplaatsen te gaan bekijken.

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Ik ben:

- stagebegeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruizen welke competenties de leerlingen bezitten, geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen		x		
Rekenen: Prijzen aflezen		x	x	
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x	x	
Rekenen: Klokijken (en dagplanning)		x	x	
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.				x
Omgang met media: Computer hanteren		x		
Leren leren: Taakaanpak		x	x	
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x	x	
Leren leren: Hulp vragen		x	x	
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		x	x	
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x	x	
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		x	x	
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		x	x	
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		x	x	
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		x	x	
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		x	x	
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie		x	x	

Kent mogelijkheden van toekomstig werk		x	x	
Beeld van eigen mogelijkheden		x	x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x		x
Gedrag en houding als werknemer		x	x	
Veilig gedrag		x	x	
Kent vaktaal				x

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen u als school en dagbesteding?

- Goed, want

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn voor een goede samenwerking:

Overige opmerkingen:

Ancella, ik heb de lijst ingevuld waarvan ik denk dat het zou moeten. Mijn stageplek is niet te meten met jouw onderzoek, ik werk zelfstandig met een groep en wordt niet begeleidt door extern. Succes ermee!

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Ik ben:

- ☒ Leerkracht
- ☐ stagebegeleidster

Hieronder staan een aantal competenties.

U kunt aankruizen welke competenties de leerlingen bezitten, geleerd hebben op de PRO ZML, waarvan u vindt dat zij deze aangeboden moeten krijgen, of welke totaal overbodig zijn.

U kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze bezit de leerling van nature	Deze is aangeleerd op de PRO ZML	Deze zou aangeleerd moeten worden, Deze is van belang voor het werk op de dagbesteding	Deze is niet van belang voor het werk op de dagbesteding
Rekenen: Betalen		X	X	
Rekenen: Prijzen aflezen		X	X	
Rekenen: meten en wegen (kookles)		X	X	
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		X	X	
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		X	X	
Omgang met media: Computer hanteren		X	X	
Leren leren: Taakaanpak		X	X	
Leren leren: Reflectie op gedane werk		X	X	
Leren leren: Hulp vragen		X	X	
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		X	X	
Sociale vaardigheden: Samenwerken		X	X	
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.	X	X		
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		X	X	
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		X	X	
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		X	X	
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		X	X	

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie	X	X	X	
Kent mogelijkheden van toekomstig werk		X	X	
Beeld van eigen mogelijkheden		X	X	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		X	X	
Gedrag en houding als werknemer		X	X	
Veilig gedrag	X	X	X	
Kent vaktaal		X	X	

Hieronder kunt u aangeven welke competenties, of onderdelen daarvan, u hierboven nog mist:

Hoe vindt u de samenwerking tussen u als school en dagbesteding?

- ☐ Goed, want

- ☐ Gemiddeld, want

- ☒ Slecht, want

Er is weinig tot geen overleg tussen de dagbesteding en school. We missen een overdracht en een lijst met competenties waaraan een leerling die naar de dagbesteding gaat moet voldoen.

Wat zou volgens u, mits van toepassing, een oplossing / tip zijn voor een goede samenwerking:

Jaarlijks minimaal 2X per jaar een gesprek plannen om over een overdracht en competenties die een toekomstig cliënt te bezitten te praten.

Overige opmerkingen:

Door in de bovenbouw een lijst te hebben waaraan we kunnen zien welke competenties een leerling moet kunnen om bij een dagbesteding aan het werk te hebben, zou voor beide partijen goed zijn. Daarnaast een overdracht met naast zijn competenties ook zijn gedrag en werkhouding wordt opgeschreven en besproken zorgt voor een juiste afstemming en samenwerking tussen onderwijs en dagbesteding.

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Bijlage 4, acht geretourneerde interviews van leerlingen en ex-leerlingen.

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruisen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen		x		x
Rekenen: Prijzen aflezen		x		x
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x		x
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		x		x
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		x		
Omgang met media: Computer hanteren	x			
Leren leren: Taakaanpak				x
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x		x
Leren leren: Hulp vragen				x
Leren leren: Zelfstandig doorwerken				x
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x		
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.	x			
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren				x
Sociaal emotioneel: Een keuze maken			x	
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf			x	

Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens				x
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				x
Kent mogelijkheden van toekomstig werk			x	
Beeld van eigen mogelijkheden	x		x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x		
Gedrag en houding als werknemer		x		
Veilig gedrag		x		
Kent vaktaal		x		

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

x

Waar werk jij?

Bij loopbaancentrum

Wat voor werk doe je daar??

In de groenvoorziening. Schoffelen en zandscheppen.

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding (waar jij straks gaat werken)?

- Goed, want

- Gemiddeld, want

X Slecht, want

Als ik nog eens ander werk wil wat moet ik dan doen? Ik vind het moeilijk.

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

Stage lopen hier.
En goed met elkaar praten.

Overige opmerkingen:

x

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruizen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen		x		
Rekenen: Prijzen aflezen		x		
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x		
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		x		
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		x	x	
Omgang met media: Computer hanteren		x		
Leren leren: Taakaanpak			x	
Leren leren: Reflectie op gedane werk				x
Leren leren: Hulp vragen	x			x
Leren leren: Zelfstandig doorwerken	x			x
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x	x	
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.	x			
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren			x	
Sociaal emotioneel: Een keuze maken			x	
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf			x	
Sociaal emotioneel: omgaan met				x

gevoelens				
Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				x
Kent mogelijkheden van toekomstig werk			x	
Beeld van eigen mogelijkheden	x		x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x		
Gedrag en houding als werknemer		x		
Veilig gedrag		x		
Kent vaktaal		x		

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

x

Waar werk jij?

Bij de lunchroom

Wat voor werk doe je daar??

In de kookploeg van de lunchroom.

Koken en bakken.

Ik mag ook serveren.

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding?

- ☐ Goed, want

- ☐ Gemiddeld, want

- ☒ Slecht, want

Ik zie nooit meer iemand van school.

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

Ze mogen van ons best een keer op bezoek komen.

Overige opmerkingen:

x

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruizen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen		x		
Rekenen: Prijzen aflezen		x		
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x		
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)	x			
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		x		
Omgang met media: Computer hanteren		x		
Leren leren: Taakaanpak	x			
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x		
Leren leren: Hulp vragen	x			
Leren leren: Zelfstandig doorwerken	x			
Sociale vaardigheden: Samenwerken	x			
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.	x			
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		x		x
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		x		
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		x		
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		x		

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie		x		
Kent mogelijkheden van toekomstig werk			x	
Beeld van eigen mogelijkheden	x			
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x		
Gedrag en houding als werknemer				
Veilig gedrag		x		
Kent vaktaal		x		

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

x

Waar werk jij?

Ik doe nu nog niets.

Wat voor werk doe je daar??

Ik ga straks inpakwerk doen. Ik ben er al een keer geweest. Het is erg leuk!

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding?

☐ Goed, want

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruisen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen	x	x	verkeersborden	
Rekenen: Prijzen aflezen		x		
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x		
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		x		
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.	x	x		
Omgang met media: Computer hanteren	x	x		
Leren leren: Taakaanpak	x	x		x
Leren leren: Reflectie op gedane werk	x			x
Leren leren: Hulp vragen	x	x		x
Leren leren: Zelfstandig doorwerken	x			x
Sociale vaardigheden: Samenwerken	x			x
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.	x			x
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren	x			x
Sociaal emotioneel: Een keuze maken	x			x
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf	x			x
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens	x	x	x	

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie			x	
Kent mogelijkheden van toekomstig werk	x		x	
Beeld van eigen mogelijkheden	x	x	x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)	x			x
Gedrag en houding als werknemer	x			x
Veilig gedrag	x			x
Kent vaktaal		x		x

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

Bij de informatiebalie staan

Weet je al waar je wilt gaan werken?

☒ Ja, ik ga werken bij

- ☐ Nee, ik weet het nog niet.

Zo ja, ben je al eens bij die werkplek geweest?

☒ Ja, dit doe ik daar (of heb ik daar gedaan)

- ☐ Nee, ik ben er nog nooit geweest.

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding (waar jij straks gaat werken)?

- ☐ Goed, want

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruisen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen		x		
Rekenen: Prijzen aflezen		x		
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x		
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		x		
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.	x			
Omgang met media: Computer hanteren		x		
Leren leren: Taakaanpak		x		
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x		
Leren leren: Hulp vragen		x		
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		x		
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x		
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		x		
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren	x			
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		x		
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		x		
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		x	x	

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				x
Kent mogelijkheden van toekomstig werk				x
Beeld van eigen mogelijkheden		x	x	
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x		
Gedrag en houding als werknemer		x		
Veilig gedrag		x		
Kent vaktaal		x		

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

x

Weet je al waar je wilt gaan werken?

- ☐ Ja, ik ga werken bij

☒ Nee, ik weet het nog niet.

Zo ja, ben je al eens bij die werkplek geweest?

- ☐ Ja, dit doe ik daar (of heb ik daar gedaan)

☒ Nee, ik ben er nog nooit geweest.

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding (waar jij straks gaat werken)?

- ☐ Goed, want

- Gemiddeld, want

X Slecht, want

Ik weet er niet veel van.

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

?

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruizen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen		x		
Rekenen: Prijzen aflezen		x		
Rekenen: meten en wegen (kookles)			x	
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		x		
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		x		
Omgang met media: Computer hanteren		x		
Leren leren: Taakaanpak		x		
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x		
Leren leren: Hulp vragen		x		
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		x		
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x		
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		x		
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		x		
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		x		
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		x		
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens		x		

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie	x			
Kent mogelijkheden van toekomstig werk		x	x	
Beeld van eigen mogelijkheden	x			
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x		
Gedrag en houding als werknemer		x		
Veilig gedrag	x			
Kent vaktaal	x			

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

x

Weet je al waar je wilt gaan werken?

X Ja, ik ga werken bij

bakkerij

- ☐ Nee, ik weet het nog niet.

Zo ja, ben je al eens bij die werkplek geweest?

X Ja, dit doe ik daar (of heb ik daar gedaan)

meedraaien

- ☐ Nee, ik ben er nog nooit geweest.

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding (waar jij straks gaat werken)?

X Goed, want

Overleg over wat je mag en kunt doen

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

x

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruisen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen		x		
Rekenen: Prijzen aflezen		x		
Rekenen: meten en wegen (kookles)		x		
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)	x	x		
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		x		
Omgang met media: Computer hanteren	x			
Leren leren: Taakaanpak	x			
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x		
Leren leren: Hulp vragen	x			
Leren leren: Zelfstandig doorwerken	x			
Sociale vaardigheden: Samenwerken	x			
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		x		
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		x		
Sociaal emotioneel: Een keuze maken	x			
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf	x			
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens	x			

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				
Kent mogelijkheden van toekomstig werk				
Beeld van eigen mogelijkheden				
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)	x			
Gedrag en houding als werknemer	x			
Veilig gedrag	x			
Kent vaktaal	x			

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

x

Weet je al waar je wilt gaan werken?

X Ja, ik ga werken bij

De paardenmanege ****

- ☐ Nee, ik weet het nog niet.

Zo ja, ben je al eens bij die werkplek geweest?

X Ja, dit doe ik daar (of heb ik daar gedaan)

Stage

- ☐ Nee, ik ben er nog nooit geweest.

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding (waar jij straks gaat werken)?

X Goed, want

Ik kan met iedereen opschieten op mijn stage en ik kan alles op mijn stage.

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com

Hieronder staan een aantal competenties. Dit zijn de dingen die je kent en kunt, zoals lezen of serveren of omgaan met een ander.

Je kunt aankruizen:

1. Welke competenties jij al had of zelf hebt geleerd.
2. Welke competenties jij geleerd hebt op de PRO van de leerkrachten of begeleiding.
3. Competenties waarvan jij vindt dat ze op school gegeven moeten worden omdat ze nodig zijn voor jouw toekomst.
4. Of welke competenties totaal overbodig zijn.

Je kunt meerdere kruisjes zetten.

Competentie	Deze had ik al, of heb ik zelf geleerd.	Deze heb ik op school geleerd.	Deze zou geleerd moeten worden op school, omdat ik het nodig heb voor mijn toekomst.	Deze is totaal niet nuttig, en zou niet meer geleerd moeten worden.
Rekenen: Betalen		x		
Rekenen: Prijzen aflezen		x		
Rekenen: meten en wegen (kookles)			x	
Rekenen: Klok kijken (en dagplanning)		x		
Begrijpend lezen: recepten, verpakkingen, handleiding.		x		
Omgang met media: Computer hanteren		x		
Leren leren: Taakaanpak		x		
Leren leren: Reflectie op gedane werk		x		
Leren leren: Hulp vragen		x		
Leren leren: Zelfstandig doorwerken		x		
Sociale vaardigheden: Samenwerken		x		
Sociale vaardigheden: Persoonlijke hygiëne.		x		
Sociaal emotioneel: Jezelf presenteren		x		
Sociaal emotioneel: Een keuze maken		x		
Sociaal emotioneel: opkomen voor jezelf		x		
Sociaal emotioneel: omgaan met gevoelens				x

Sociaal emotioneel: omgaan met ruzie				x
Kent mogelijkheden van toekomstig werk		x		
Beeld van eigen mogelijkheden	x			
Omgang met transitieplan (oa. Kan leerafspraken maken met begeleider)		x		
Gedrag en houding als werknemer		x		
Veilig gedrag		x		
Kent vaktaal		x		

Hieronder kun je opschrijven welke competenties jij nog wel zou willen leren,
Die hierboven NIET staan:

x

Weet je al waar je wilt gaan werken?

- ☐ Ja, ik ga werken bij

☒ Nee, ik weet het nog niet.

Zo ja, ben je al eens bij die werkplek geweest?

- ☐ Ja, dit doe ik daar (of heb ik daar gedaan)

☒ Nee, ik ben er nog nooit geweest.

Hoe vind je de samenwerking tussen school en de dagbesteding (waar jij straks gaat werken)?

- ☐ Goed, want

- Gemiddeld, want

- Slecht, want

Wat zou volgens jou een oplossing / tip zijn:

Overige opmerkingen:

Hartelijk dank voor het invullen!

Met vriendelijke groet:
Ancella Blom

U kunt het retourneren op het
volgende adres:
*****@hotmail.com